

875d 47

DIDDANWCH,

I W

FEDDIANNYDD:

NEU

Gwyddon (Gwydd)

GANIADAU *Defofionol*, A'r Amryw Def-
tunau, A Mesurau, Gan mwyaf, Am
Fwyd, Marwolaeth, Dioddefaint, A Ha-
eddiant CRIST.

Gan mwyaf o waith Mr. HUGH HUGHES, &c.

Y *Canterion a'r Cerdorion*, syddant yno.

SAL. LXXXVII 7.

D U B L I N:

Argraphwyd gan S. POWELL,

Tros GWILYM ab GRYFFYDD.

M,DCC,LXXIII.

(Pris 6d.)

Llythyr at y Darlennnydd:

Fy Anwyl Gyd Wladwyr.

WELE'n awr my fi a Ryfygais Argraffu hyn o Lyfr bychan tan obeitho y derbyniwch a'f yn groeslawus er mo'r Anghyson a disdadl yw'r gwaith, ac er lleiad yw o rym: ac yr wy fi yn gobeitho pa feiau bynnag a ddihangodd ynddo, y maddeuwch i mi, oblegid anhawdd cael dwr glan os bydd y Ffynnon yn fudr felly anhawdd i ddyn llawn o feiau, wneud dim yn ddi feiau; ond os derbyniwch hyn o Lyfr bychan, trwy gennad Duw a thrwy 'ch cynorthwy chwithau, yr wyf ar ar fedr Argraffu Llyfr mwy, O faint.

Yr hwn wyf eich
ufuddaf Was'naethwr

Gwilym ab Gryffydd.

ENGLYNION neu Gyffes Ptebadur, Gan Ddeusyfu Maddeuant a Thrugaredd Gan DDUW.

I.

MOliannus dawnus fo d' Enwi, *Arglywydd*,
Oh! Erglyw fy ngwedi;
Dy ras mae'n urddas i mi,
Gyda rhad dy fawrhydi.

2.

Rechadur ammur wyf ymma, Ger Bron,
Gôr breinol Breswylfa ;
Duw oen addfwyn dy noddfa,
Trugaredd a diwedd da.

3.

Oh ! fy Naf wyf anufudd, I'th *Ddeddfau*,
Iaith addfwyn ddi orchudd ;
Gwna nghalon am bron yn brydd,
Gostwng ath *Dadol* gyfudd.

4.

Dy gerydd o DDUW dy gariad, da ydyw,
Di adwyth ddychweliad ;
Er d' ofni dy enwi 'n *Dad*,
Y Ddylem mewn addoliad.

5.

Wyt *Frenbin* dibrin di obrwy, wyt oll,
Wyt allu Safadwy ;
Wyt fy mhorth am cynnorthwy,
Ni cheisiaf ni synnaf fwya.

Huw ap Huw-

DIDDANWCH,

I W

F E D D I A N N Y D D :

*Annogaeth ir Cymmun Sanctaidd, iw
ganu ar y Messur a Elwir Grimson
Velvet.*

I.
PO B Cristion sydd gyfrannol, o wledd urddasol
[Iesu]
 Cyd neswch o'r un fwriad, deusyfiad iw chroeflawu ;
 Hon ydyw sel gollyngdod, cyfammod yr Efengyl ;
 Yn arwydd o'n gwarediad, trwy gariad yn ddigweryl ;
 Chwi welwch yr hanesion, mo'r ddiwyd mae'r Iu-
 ddewon,

Yn cadw eu Pasc er moddion mawl ;
 Yn ol eu gwaedigaeth, o'r Aipht a chaeth reolaeth,
 Trwy wir ragluniaeth helaeth hawl ;
 Nid ydoedd cerydd dynol, oedd farrug, ond amserol,
 Yn 'r Aipht Ddaearol di-rol daith ;
 Mwy achos i Grist'nogion, foliannu'r Iesu 'n raslon,
 Aeth dan archollion mawrion maith.

2.

Enwaediad yr Iuddewon, ar wir ddiberion beunydd,
 Sy'n rhoi mewn dealtwriaeth, gwybodaeth ffurf y

[bedydd ;

A

Yn

Yn ail yr Oen a laddwyd, taenellwyd ei waed
allan,

Eu Pasc ac arwydd - rhydd did, o'u gofid oll yn
gyfan;

Crist ydyw 'r Oen di frycheu, aberthwyd Dros ein
Bejau;

Drwy chwerw boen er deckreu 'r byd;

Ei waed sydd fwy effeithiawl, taenellwyd hwn yn
A Goreu hawl y gair o hyd; [hollawl],

Cyfrannodd iw ddisgyblion, wir addysg o i arwyddion,
Gan fod yn ffyddlon iw Goffhau; [marwolaeth,

Gwnnewch hyn trwy iawn ystyriaeth, mawr elw fy
Er Iach ragluniaeth i chwi 'n Glau.

3.

Mae dyn ar wely angau, ar ol blinderau dyrys,

Yn galw yngyd gyfeillion, ar seddwl gwneud ei
'wyllys;

Fe rydd ei diroedd taerion, oedd sawrion iw ddi-

Ai Gattel iw 'sycuttor, yn drysor i rodresu; [fyrro,

Mae 'r Gyfraistb yn ei rwymmo, ac eraill i gywiro,

Yr 'wyllys honno er lleshad;

Pob peth oedd ef iw olyn, o fewn ei lythyr cym-

mun,

A'i wneud yn llyn er mwyn gwellhad;

Mae amgen Testamentwr, a fel wrth enw'r rhodd-

wr,

Sef gwaed ein prynwr ar y prenn;

Fe'i profwyd trwy dystiolaeth, gan Bedwar mae
gwybodaeth,

Er diodde sywaeth lawer sen.

4.

Y noson frâd pan nesodd, efe gymmerodd fara,

Iw dorri 'n wir hyderus, daionus oen di ana;

Hwn yw fy nghorff derbyniwch, hyfrydwch i
chwi frod yr

Yn ymborth pur ysprydol, lachusol yw a chysur;

Ar ol y swpper diddan, cymmerodd Crist y cwppan

Iw law ei hunan wiylan wawr;

Dewch

Dewch y fwch hwn a chofio, er addysg mae'n arwy-

Y bydd fy ngwaed yn lliwo'r llawr; [ddo
Fy nghur am creulon artaith, sydd i chwi'n feddyg-
iniaeth

Er lechydwriaeth i chwi a dawn

Ysprydol wledd o lwyddiant, i gynnydd mwy go-
goniant

Iw gynnas haeddiant, cyd neshawn.

5.

Y Brenhin *Abasferws*, agorai ddrws ei gaerau,
Gwnae wledd iw Benfigion, o'i roddion amryw
ddyddiau;

Sef cant a phedwar ugain, ac arwain llys agored;
Er enill mwy anrhyydedd, a mawredd iw ymwared;
Nid gwledd am hanner blwyddyn, cu antimod ydyw
'r cymmun,

Mae Duw yn gofyn i ni eu gyd;
Gyfrannu o'r Bara nefol dwys brydwert h dawn
ysprydol,

Tra bo'm wybodol yn y byd;
Ac ysed dyfr y Bywyd, ymolchwn o'n hafiechyd,
Mwya gwynfyd i ni gael;
Trwy dderbyn yn gyfannedd, mewn pur galonnau
Sanctaidd,

A gwir amynedd goreu mael.

6.

Mae *Luc* yn adrodd dammeg, ar adeg i'n gwaredu,
Am swper gwr galluog, ein hanwyl d'wylog *Iesu*;
Fod tr̄i o wyr amharod yn gwrthod gwir gynorthwy,
Dau'n caru'r byd a *mamon*, ynsydion ansafadwy;
Ar Trydydd gwr yn troedio, rhydd, elgus mewn
rhwydd osgo

Fod yn rhaid iddo foddio ei Fun;
Gan borthi'r golwg hylwydd, ar corph llygredig
wradwydd,

O flaen happyusrwydd dedwydd dyn;
Tost ydyw clywed adroedd, pan ddel y farn yn
gyhoedd,

Gan Frenbin lluoedd, nêf a llawr ;
 Ni phraw yr un o'm swpper, a fyddai mo'r ddi fatter,
 Pan ydoedd amser mwynder mawr.

7.

Nid rhedeg yn anrhefnus, a nwyfus i'r wledd nefol,
 Heb fod mewn gwisg, briodas, un addas a newyddiol,
 Daw gwr y ty yn ddiau, iw gaerau trwy hawdd-
 garwch,
 Gwae'r dyn y gaffo ei daflu, a'i ddallu i'r tywy-
 llwch ;
 Nid digon awr i ymdrwsio, cyn myned i gymmuno,
 Mae 'n gofyn iddo gyfan waith ;
 Nid rhedeg mewn prysurdeb, fel *Asyn* at ei breseb,
 Ac anghytundeb yn ein taith ;
 Heb ystyr corph yr *Arglwydd*, a dagrau o gar'digrwydd,
 Am ddiodde gwradwydd ar y groes ;
 Heb geisio unrhyw gysur, i ni'r oedd elw i ddolur,
 Ond cofio ei latur cyfan loes.

8.

Myfyriwn ei arferu, ym mhob 'rhyw deulu diliys,
 Bob odfa y byddo ei gynnyg, yn bwyllic trwy bur
 'wyllys ;
 Pwy amlaf y derbynion, ni glowsom mewn Eglwy-
 sydd,
 Ond mwya fydd ei effaith gair odiaeth ein gwaredydd,
 Rhaid cael in cyrph gynhaliaeth, iw llonni oreu
 lluniaeth,
 Er cynnal maeth, naturiaeth dyn ;
 Ar enaid yn dihoeni, tra annoeth mewn trueni,
 A *Chrif* yn rhoddi ei gnawd ei hun ;
 Gan ddwedyd cymmer bwytta, ac yf fy ngwaed
 nag oeda,
 Er cof am dana mwya mawl ;
 Nag oedwn ni nnau 'n gydwedd, gyfrannu o'r cym-
 mun Sanctaidd,
 Hyd ddydd ein diwedd yn ddi Dawl.

*Huw ap Huw.**Annogaeth*

*Anno gaeth i bob Peccadur Ddycbwelud at Dduw,
Gan ymorol am Iechydwriaeth iw Enaid, cyn bod
yn rby bwyr. Iw Ganu ar y Mesur a Elwir
Grimion Velvet.*

TRO ymma ddyn cysgadur, sy'n segur yn
Gwresog,
Trwy ddilyn Cwrs naturiaeth, rhy hefaeth yn
rheoli,
Mae 'n fados i iti ystyrio, myfyrio oh! mo'r farus,
Y treiliaist dy flynyddau, ar dyddiau anrhyydeddus,
Tra galwer heddyw Gwilia, rhag bod y noswaith
nesa,
Ar ben dy yrfa Garwa gûr;
Gwel y Ddeuddegfed Bennod, o *Luc* mae hon yn
hynod,
Am ffrwyth Cybydd dod sorod fûr;
A darllen ddammeg Deifas, er cymaint oedd ei
urddas,
Anfuddiol wâs i fodio ei lwydd,
Ti weli siAMPLAU ddigon, yn digwydd i'th cym-
'dogion,
A'th gaseion yn eu swydd.

2.

Yn awr y mae Tri Gelyn, y'th galyn yn ddi-
g'wilydd,
Ar fedr dy ddisfrodi, a'th rhoddi i boeni beunydd;
Mae 'n fados i ti ddeffro, a chilio iw gochelud
Trwy feddwï am dy broffes, yn gynnes awr ag
Ennyd
Os byddi weithiau 'n sýnniad, dy farus gam ar-
feriad,
A'th wir ddeusyfaid iw cashau;
Y gwnniau fydd ar gynnydd, mwy cryfach nac
yw crefydd,
Ni chei mo'r Honydd i wellhau;

Heb nerth a chymmorth *Iesu*, gwir awdwr i'n gwar-edu,

A ffydd iw garu ymglymmu 'n glau;
Nid all ein holl deilyngdod, ein hachub byth o'n
Pechod,
Yn rhwydd a hynod na'n rhyddhau.

3.

Y ddaear gron a gynnodd, yn y Dinasoedd nesaf
Trwy law alluog rymus, daionus a di anaf;
Mae geiriau ein gwaredydd, i ni 'n wir gynnyd
Ganwyll,

Ym mhob un or elfennau bu ryfeddodau 'n ddi-dwyll;

Pa ham i ni na chrynnwn, a thywallt dagrau fyrd
Oh, cydnabyddwn ofnwn ef;

Gan fod cre'duriaid oerach, o foddion yn ufuddach,
Na dynion afiach dan y nef;

Ni welwn bob creadur, mo'r berffaith yn ei natur,
Ond y Pechadur ammur yw:

A ni'n cael hyfforddiadau, a'r fengyl wiw-lan oleu,
Heb ystyr geiriau deddfau Duw.

Os digwydd braw neu ddychryn, yn sydyn i'n bar-
4.

Ni redwn oll yn un-fryd, yn ddiwyd i weddio;

Pan elo'r gafod ymaith, awn eilwaith anuwolion
Fel cwn at chwdiad gwarthus, nid dawnus i blant
dymion,

Trwy ddilyn chwantau cnawdol, a gwynniau an-nigonol,

Di gei dy ganmol am dy Gost;
Pa un ai cam âi union, ni cholli trwy ddichellion.

Ond gwneud bargenion tynni en tost;
Doeth ydyw 'r gwr cyfoethog, anghynes yw 'n

A'i enwi 'n ddiog yn ei ddull;

Ni bydd mo'r blas ar gyngor, na rheswm gwr di
dryfor

Ym mhob goror hwn y gull. **Gochek**

5

Gochelwn ymfalchio, a rheibio 'r byd yn rhybell,
 Trwy osod fail ddi sylwedd, mae camwedd yn ein
 cymhell,
 Trown unwaith ein golygon, iawn foddion yn ufu-
 ddol,

Yn ol er canfod ffrwythau, ein holl bleserau siriol;
 E fydd yn ffiadd i ni, eu heffaith am eu hoffi,
 I'n hargyhoeddi gwedi 'r gwaith;
 Ped faem yn iawn gydnabod, e fyddai 'r mei yn
 wermod

Trwy iawn fyfyrdod i ni 'n faith;
 Gwell treilio awr yn dduwiol, I fwriad edifeiriol
 Na byw 'n ol ynol mo'r ddi les;
 Gwell ffoi o Sodom achan, ynghwmni Lot ei hunan,
 Na bod yn gruddfan yn ei gwres.

6.

Wel bellach fy nghyfeillion, un galon gyda 'n gilydd
 Cyd unwa mewn duwioldeb, tiriondeb yn yr un-dydd,
 Dilynwn oll yn gymmwys, reolau 'r eglwyswiw-glod,
 Lle cawsom ein bedyddio, a'n huno i Grif yn hynod;
 Gochelwn adeiladaeth, Pob awel o ddyfgeidiaeth,

Cawn iawn wybodaeth yn ein byw,
 Y corph ni fai yn ddiau, heb gydfod rhwng aelodau
 Yn ol rheolau deddfau Dau;
 Roedd yr Iuddewon cofiwch, yn llygru mewn dio-
 falwch

Pan fyddai heddwch iw fwynhau
 A ninnau rhith Grif'nogion, yn cymmod a'n ffyrdd
 Ceimion
 Mae áchos union yw cashau.

7.

Cyfadwn o'n trueni mae'n fados i ni synniad
 Gwnawn gyda 'r Mab afradlon, gu foddion gyfadd-
 efiad
 Fe ddaw ein Tad yn ddiau i'n cyffwrdd ninnau 'n
 anwył
 Ein brattiau ymmaith tafewn diosgwn mae fe 'n
 disgwl; Cawn

Cawn fwyitta manna nefol, affrwythau mwy effeithiol,
 Na chibau'r moch alesol flas;
 Cawn yfed dyfr y bywyd, ân honni mewn llawen-fyd,
 O Dduw a gwynfyd yn ddi gas;
 Ymderwsiwn heb rodresu, na choifiwn ymdderchafu,
 Nid ym ni'n haeddu dim mewn hedd;
 Duw derbyn ni i'th ogoniant, trwy angau Crist ai
 haeddiant
 O'i wir ryglyddiant oreu gwledd.

Huw ap Huw.

*Myfyrddodau ir Pethadur Edifeiriol, yn Enwedig
 Cyn Derbyn y Cymmun Sanciadaid, i w, Canu ar
 y Mesur a Elwir Triban.*

OH F' Enaid cais ymigodi,
 O'th Pechod a'ih trueni;
 Gwel dy Brynnwr yn yr Ardd,
 Mewn Poen ac anhardd gyni.

2.

Gwel fod ei gorff sansteiddlan,
 Dan bwys dy fuchedd astan;
 Y gwir Iachawdwr goreu gaed,
 Yn chwysu'r gwaed yn gyfan.

3.

Gwel Suddas un o'i deulu,
 A dichell yw Fradychu;
 Gwel bob un yn ol eu rhyw,
 Dost aruth iw ddisyru.

4.

Oh f' enaid cenydd Annas,
 Yn anfon y Messias;
 Tarian gre ein twr an grym,
 A'i gorff yn rhwym at Gaiphas.

Clyw

5.
*Clyw Bedr yn ei wadu,
 Gwel gorsen yn llaw'r Iesu ;
 Ei watwor ef a phlygu glin,
 Trwy gymhell ei fingammu.*

6.
*Ystyry hyn fel Cristion,
 Mo'r ddiwyd mae'r Iuddewon ;
 Yn dewis llofrwydd ar bob tro,
 Er cael croeshoelio'r cyfion.*

7.
*Clyw Bilat yn ei holi,
 Gwel eilchwaith yn ymolchi;
 Gan farnu llywydd nef a llawr,
 Yn rhydost iw Fawrbydi.*

8.
*Oh f' Enaid gwel dy Feddyg,
 Ar groes yn dioddeu dirmyg ;
 Er dy fwyn heb ddim o'r parch,
 Ond lliid yn archolledig.*

9.
*Oh! gwel ei gorff Bendigaid,
 Yn noeth o flaen dy lygaid ;
 Heb wisg ond gwaed i guddio ei groen,
 Dan awyr Oen di niweid.*

10.
*Gwel fod yr Haul daearcl,
 Yn cuddio ei wyneb siiiol ;
 Pan fu i greawdydd ar y groes,
 Haul nef dan loes annianol !*

11.
*Gwel di Greawdydd Bydoedd,
 A Brenbin y Brenbinoedd ;
 Gwir iawn ddrych dan goron ddrain,
 Yn ysig wiw lain oesoedd.*

12.

A golwg ffydd dy galon,
 Di weli 'r helaeth Hoelion;
 Yn dryllio ei gnawd a'i edwyn o'r byd,
 Y cwyfau gwaedlyd dyfnion.

13.

Gwel fod *Mab Duw* yn ddiau,
 O herwydd dy bechoda'u;
 Yn dioddeu Poen nes iddo ymroi,
 Ym mhob un o'i synwyrau.

14.

Mae 'n teimlo dwys archollion,
 Mae 'n canfod ei elynion;
 Mae 'n clywed cabledd a'i ddwy glüst,
 Medd pedwar Tyf oedd ffyddion.

15.

Rhoed busl chwerw archwaith,
 Yw enau pur-lan odiath
 Ar fryn *Calfaria Prynwr Cred*
 Cadd 'roglau llygredigaeth.

16.

Gwel fod y milwr ciaidd,
 Yn gwa'nu ei ystlys Sanctaidd,
 Ei waed a ulch mo'r wynn ar gwlan,
 Dy feiau aflan ffiaid.

17.

Ni allasai 'r dwyfol HANFOD,
 Mo'r marw dros fy mhechod;
 Na'r natur ddynol dalu 'r law n
 Heb nerth a dawn odduchod.

18.

Dwy natur a gysylltodd
 Yng *Ngbrisf* a llwyr fodlonodd;
 I dalu 'r iawn tros ddyn iw *Dad*,
 Oen *Duw Fab* rhad o'i wir-fodd.

Gwel

[11]

19.

Gwel gladdu corph yr Iesu,
Mewn bedd gan Joseph fwyn-gu,
A' th pechoda u yn 'r un lle,
Os wyt yn edifar.

20.

Cyfod yn foreuol,
Dos gyd a'r gwragedd Duwiol;
At y bedd i'mofyn Crist,
A chalon drift 'ddifeiriol.

21.

Daw Angel nef yn Brysur,
Gan adrodd i ti 'n Eglur;
Cyfododd Crist trwy wrthiâu mawr,
Mynega 'n awr i'th frod yr.

22.

Nid yno trwy iawn ystyr,
Ond Chwilia di 'r ysgrifur;
Lle cei di ei weled ef yn goedd,
Yn ei weithredoedd Pybyr.

23.

Mae geiriau 'r 'Fengyl groyw,
Fel Angel nef yth aly;

Pa ham y censi gwan ei ddyfsg,
Y byw ym mysg y meirw?

24.

Cyfododd i'th hyfrydwch,
Gorchfygodd allu 'r t'wllwch;
Mae 'n eistedd ar ddeheulaw 'r Tâd,
I eiriol rhad a heddwch.

Huw ap Huw ai Casglodd,

Gwel

D A M M E G

DAMMEG y Gwr a syrthiodd ym mysg *Lladron*
ar ddyll ymddiddan rhwng *CRIST* a'r
Cyfreithiwr. Luc 10. 29—36. Ar Don elwir,
Anhawdd ymodel.

GWrandewch ymddiddanion, iawn foddion a fu,
Rhwng *Crift* ar *Cyfreithiwr*, oedd holwr tra
hy;

Gofynodd ir *Iesu*, er Barnu 'n ddi bâl,
Pwy oedd yn gymmydog, ir cefnog wr call.

2.

Mab Duw ai attebodd, a rhoddodd air rhwydd,
O'i rasol ddoethineb, cysondeb ei swydd;
Cyfreithiwr cae farnu a gweddu iddo 'n goedd
Pa fath yn gymmydog i'r enwog wr oedd.

3.

Rhoi dull y dyn truan, anniddan ei nad,
Syrthiasai ymysg *Lladron*, elynion oi wlad;
Lle cadd ei archolli, bu wedi yn ei waed,
A hyn o ddwys amarch, cyn symud ei draed.

4.

O'i wisgoedd diosgywd, difrodwyd ci ffiti,
Er peri mwy syndod, dychryndod a chri;
Nid oedd ond ei erlid, a gofid iw gael,
Heb neb iw lonychu, ar welu mo'r wael.

5.

Offeiriad pan wclai, ni tedrai fe fyth,
Gyfodi 'r dyn llesgedd, annoethedd o'i nyth;
Ond erchi iddo Godi, o'r cyni fodd caeth,
Di allu oedd y rhybudd, a thro'i heibio wnaeth.

6.

Ynâ dae 'r *Lefiad*, ai lafur yn nes,
Nid allai 'r Aberthau, waed lloiau wneud lles;
Ond megis cysgodion, i foddion foedd fwy,
I godi 'r Dyn nychlyd, o gledfyd ei glwy.

7.
Samariad wrth ymdaith yn berffaith trwy'r byd,
Ai weled o'n wylo, neu 'n cwyno yno cyd,
Mewn cyflwr tosturus yn boenus bob awr,
Offeiriad a'r Lefiad gadawsant ar lawr.

8.

Samariad tosturiodd pan welodd mo'r wael,
Fe olchai ei archollion lor ffyddlon heb ffael,
Rhoi Olew rhoe Eilwaith yn lanwaith ei lun,
A Gwin yn ddigonol dedwyddol ir dyn.

9.

Cyfodi'r dyn clwysus oedd weddus dda waith,
Ai roi ar ei 'nifail yn ufudd i'r daith,
Talu i'r lletywyr, a'r noddwr a wnaeth,
O gynnydd dwy geiniog godidog y daeth.

10.

Fe archai ir lletywyr ai 'mgleddwr yn glau,
Gymmeryd mawr ofal, a dyfal barhau;
Beth bynnag a dreilia, mi au tala 'n gyttun,
Pan ddelwyf fi eilwaith am d' arfaetb ir dyn.

11.

Gofynnai ein Iachawdwyr, gwir noddwr a Naf,
Pa un o'r tri ydoedd, gymmydog i'r claf;
Attebai'r gwr ffraethlon, yn union i'r nod,
Mae'r hwn a'i cyfododd, rhyglyddodd y glod.

12.

Attebaist yn union, do'n gyfion i'm gwydd,
Nid all yr Offeiriad, na'r Lefiad fawr lwydd;
Gwna 'n ail i'r Samariad, na ffaeliad dy ffydd;
Ac i ti 'n ddi benyd, da fywyd y fydd.

13.

Deallwch y ddammeg, eglurdeg yn glau,
Pwy syrthiodd tan bechod, iw hynod wanhai;
A phwy ai cyfododd, er llawn-todd a llwydd,
Y modd y dealla's, mi ai rheddais yn rhwydd.

14.

Adda yn ddyn truan, a'i gwynfan yn gaeth,
Pan goeliodd o'r gelyn, mawr ddychryna daeth;

B

Ninian

Ninnau 'n ei lwynau, ol yn ol ei had,
Tan 'r un farnedigaeth, mewn bariaeth heb wad.

15.

Bu *Adda* trös ennyd, yn hyfryd mewn hedd,
Yn rhodio *Paradwys*, yn wiwlwys ei wedd;
Pan giliodd oddi yno, i *Sierico* 'n syn,
Fe gollai ddedwyddwch, anharddwch oedd hyn.

16.

Y lladron ai clwyfodd, dirwyodd o'i ras,
Trachwantau gwa'rddedig, a blysig eu blas;
Y rhain yw'r archollion, tra dyfnion a dwys,
Yn achos afiechyd, trwy benyd o bwys.

17.

Diosgiad ei wisgoedd, braw ydoedd iw bryd,
Pan yrrwyd ef allan, o'r berllan i'r byd;
Yn lle 'r ddelw nefol, a siriol wedd *Saint*,
Ymwisgodd a phechod, rhy hynod yw'r haint.

18.

Cyfammod gweithredeodd, byrr ydoedd ei nerth,
In codi ni o bechod, rhyw gafod rhy gerth;
Heb allu cyflawni, nyni oedd yn ol,
O achos ein Buchedd, fydd ffiadd a ffrol.

19.

Y Ddeddf ydyw'r *Lefiad*, a'r 'feiriad gwan ffydd,
Heb nerth in cyfodi, na 'n rhoddi ni 'n rhydd;
Nes daeth y *Samariad*, a'i 'mweliad in mysg,
Trwy rasol gyfammod, cawn ddyfod iw ddysg.

20.

'R *Olew*, ar gwin melys, cysurus yw Son,
I olchi 'r Briwedig, trwy 'r unig wir *Ion*;
Dau Sacrament Sanctaidd, o rinwedd ei ras,
I lanhau 'n pechadau, a'n gwyniau rhy gas.

21.

Am ddull yr *anifail*, ar drael ydoedd drwch,
I *Garrio* 'r dyn truan, a liedwan or llwch;
Crist Iesu cae ferthur, a dolur mawr dwys,
O fauch ein pechadau, tyn boenau tan bwys.

22.

Y deuddeg *Apostol*, rai Duwiol a da,
 Pob un yn lletywr, coleddwr ir cla;
 Ar ddwy geiniog union, yw'r moddion ar mael,
 Dau *Deslament* astud, mae'r golud iw gael.

23.

Y llety ydyw'r *Eglwys*, hoff wiwlwys trwy ffydd,
 Cymmundebyr y sprydol, a duwiol bob dydd;
 Lle dylem aberthu, cyd dynnu at *Dduw'r Tad*,
 Trwy *Grist* ein gweddiau, o Fronnau-di Frad.

24.

Pob twrn da cariadus, mae'n hyspys i ni,
 A wnelom er Cysur, in brod yr a'u bri;
 Ni gawn ein gobrwyo, heb ruso ryw bryd,
 Trwy *Grist* ein Diddanweh, mewn heddwch o hyd.

25.

Chwi wyddoch wrth adrodd, pwy gododd y gwan,
 A'i ddwyn o'i gaethiwed, oer lugged i'r lan;
 Pwy hefyd a dalodd, ni lysodd y loes,
 Yr *Abertb* o'i 'wyllys, ar allor y groes.

26.

Dyled ar bob *Cristion*, wneud ffyddlon goffhad,
 Am hwn a'n cyfododd, gwareddodd a'i rad;
 A chadw'n Barchedig, *Nadolig Mab Duw*,
 Tra gallom ni symmud, bob Ennyd a Byw.

27.

Gwir ystyr y *Dammeg*, gysondeg y sydd,
 Pwy 'n cododd o'n cledi, a'n rhoddi ni'n thydd;
 Di allu ydoedd ymdaith, y gyfraith ei gyd,
 Ne's geni'r *Messia*, sy benna yn y byd.

28.

O'r *Nef* y Disgynodd, fe gymrodd ein cnawd,
 Aw eni o wir *Forwyn*, y wyryf dlawd;
 Pan oedd y nos hwya, ac oera i bob gwaith,
 Gan d'wllwch pechodau, o Feiau rhy faith.

29.

Bu *Grist* ar y ddaear, Oen tyner y *Tad*,
 Rhoe's addylg i ddynion, arwyddion o rad;

Goddefodd farwolaeth, gelynnaeth a loes,
Nes iddo ef drengu, drwy angau ar y groes.

30.
Ir *Nef* yr esgynnodd, fe brynnodd ein bri,
Gandalu 'n dyledion, y tirion DDUW Tri;
Bodlonodd gyfiawnder, a dicter ei *Dad*,
Am Bechod yr oesoedd, mawr ydoedd ei rad.

31.
Awn ninnau Grist' nogion, yn ffyddlon trwy ffydd,
Ger bron y *Samariad*, ar dyfiad bob dydd;
Fe ulch ein archollion, y cyfion oen cu,
Yngwaed y cyfammod, gollyngdod pob llu.

32.
Mae ef o'r un gallu, heb ddibenu byth,
O dra mawr gar'digrwydd, helaethrwydd di lyth;
O ras a thrugaredd, ei rinwedd erioed,
Gan hynny molianwn, bawb unwn bob oed.

33.
Gwir oed ein lachawdwr, a barnwr y byd,
Pan rowd y pennillion, *Dammegion* ynghyd;
Mil saitb-gant a tbrugain, naw 'n gyfan i'n gwydd,
Wrth reol gwyr doethion, athrawon Iaith rwydd.

34.
Dyw cadw dy eglwys, len wiw-lwys lan wedd,
A'n *Brenbin* sior hefyd, mewn hawdd-fyd a hedd;
A'i ddeiliaid yn ffyddlon, arwyddion o râs,
Heb lid na chynfigen, trwy gynnen o gâs.

Huw ap Huw.

CERDD o Fawl i'n lachawdwr Iesu Grist gan ei
gyfflybu i'r Adeilad mwya Gogoneddus, ac yn
rhagori ar bob Adeilad yn y Byd: Iw chanu ar y
mesur gwel yr Adeilad.

G WEL ddyn Adeilad hoywlwys, yn Eden ardd
Baradwys ar gymmwys ammod;
I Adda ac Efa 'n gyfion, meddiannau mewn modd
union, oedd burion barod;

Nes

Nes daeth, fel sydyn Ergid saeth, y Sarb wenwynig,

Mewn gwyn i gynnig, o'r ffrwyth gwa'rddedig,
i'r wreigan ffrolig ffaeth,

Adeilad yn adfeilio, a'r dyn i gwyno 'n gaeth;

Duw hael, a'u gwelau mewn modd gwael,

Gwnae ail gyfammod, trwy rad y drindod,

Er bachu o Bechod, 'r oedd i ni o'i gymmod gael,

Trwy lwyddiant yr ail Adda Messia mwya mael.

2.

Gwel ail *Adeilad wiw lan*, a gafwyd i ni 'n gafan,
yn annian enwog;

Mae 'n cyrraedd o'r ddaear, yn ebrwydd hyd
yr wybren, ai llen alluog;

Os mawr, y lluniwyd uwch y llawr, y *deml dirion*,
Adeilad Solomon, a'i thlyfau gwychion, yn oerion
maent yn awr,

Mae *Teml odidocach*, hawddgarach yw ei gwawr;

Di lyth, yw sail yr adail syth, di gyfnewidiol,
Fur anfarwol, trwy wrthiau nerthol, a gwir an-
neddol nyth,

Heb Ddechreu na diweddu, ond un a beru byth.

3.

Gwel yr Adeilad oleu a'r dirion uchelderau;

Gaerau gwiw-rol;

Ni Ddichon llu'r nef uchod, na'r Ddaear Ddatcan
Hanfod, Rhyfeddod fuddiol;

Rhy faithi, i *Solomon* Iwys iaith eneu Ioan addifinnydd,
A'r doethion celfydd, nac un lleferydd, fynegi dydd
ei dair,

Yr hyd, ar lled, ar wchder, na chwilio 'r dyfnder
chwraith;

Craig yw, a roed i ddynol ryw,

Er adeiladaeth, a'i hawl yn helaelth,

I'n hechydwríaeth, da döraeth un Mab Duw,

Heb hwn nid allwn Symmud, na chaffel bywyd
byw.

4.

Yr oedd yn fawr ryfeddod, cael CRIST o Forwyn
briod, ar hynod forau!

Y Tad rhwng Dwylo ei Blentyn, yn Fab yn
Frawd yn Frenbin, yn Dduw ar fronau!
Llu'r nef, yn llafar fwyn eu llef,
A ganau'n Gynnes, ar hyn o hanes,
Ac Ann Brophwydés, adroddes yn y Dref,
Pan welwyd yn y Preseb mo'r bur ei wyneb ef;
Trwy ffydd, i'n rhoddi oll yn rhydd,
O gwlwm Pechod, a'i rwym hir ammod, trwy
allu ei Dduwdod,
Nid Diwrnod syndod sydd,
Ond amser i lawenu, ac anrhydeddu'r Dydd..

5.

Nid allai Ddyn nag Angel, ond Iesu wared Ifrael,
o'u Cyflwr yfig;
Goddefai'r natur Dduwiol, wir Ddawn gyffylltu a'r
Ddynol, ufuddol Feddyg;
Duw'r gair, ein cryfder ni an Crair,
Yr Oen da rinwedd, di frychau fuchedd,
O'i fawr Drugaredd, ymnedd un Mab Mair,
Goddefodd ei groeshoelio i'n Puro ni o'r Pair;
Trwy hedd, rhyglyddai i ni fwy gwlêdd,
Pan adgyfodau, o'r Ddaear Ddiau, trwy nerthol
wrthiau, ac ni newidiau ei wedd,
Gorchfygodd allu'r tŵllwch gwybyddwch yn y
Bedd.

6.

Mae'r oed yn yn gywir odiaeth, tri ugein-naw hy-
law halaeth, Dair-gwaith digwydd;
Tri deigain enwedigol, tri Ddwyrwaith arraith
wiw-rol, o'u hol tri hylwydd;
Cyttun, yw'r llyfrau Goreu eu llun,
Am Enedigaeth Iesu o Nazraeth, o Ddwyr naturiaeth,
Mewn gwir gnawdoliaeth Dyn,
Trwy rinwedd y glan yspryd, dæ sywyd i ni o'r fun;
Duw tri, Cadarnia noddfa i ni,

Dy

Dy ras i'th weision, i'th garu 'n ffyddlon,
 Mae hynny 'n Ddigon, a byw yn d' ofon di,
 I gaffael rhan o'th Déyrnas, mawr yw ei hur-
 ddas hi.

Huw ap Huw.

CERDD ar Enedigaeth ein Iachawdwr Iesu Crist.
 1750. Iw e hanu ar sybylltir.

DEffrowch o drwmgwig Pechod, dihunweli
 bawb yn hynod;
 Daeth dydd gollyngdod llawn;
 Cyd genwch ar Blygain-ddydd, mae miwsig hyd y
 meusydd, llawenydd cynnydd cawn;
 Llu nefol sy 'n llawn afiaeth, am eni Iesu o Nazraeth
 er Iechydwriaeth dyn;
 Mwy achos llawenychu, fawl addas orfoleddu
 Pob teulu yn gyttun.

2.

Oh ! Deffro Ddaear Deffro, Cysodoedd seren Iago,
 Mae 'n goleuo ym mhob gwlad;
 Cyfarchiad Mair llewyrchodd, y Ddeddf a'i chlod
 machludodd; can's oerodd ei llefhad;
 Gwresogodd Hau! cyflawnder, troi'r sur yn bren
 melysber, a'i ffrwyth et llawnder lles;
 Diwlanodd y Cyfgodau, a'r Fengyl wiw-lan oleu,
 Tywynnau fel y tes.

3.

'Roedd Crist yn gwneud y Bydoedd, Pob nasiwn
 a Theyrnasoedd, y tir ar moroedd maith;
 A'i fawr lywodraeth Ddibrin, o'r Dwyrain i'r gor-
 llewin, yn Frenhin Diflin Daith;
 Disgynnodd o'i Fawrhyd, i'n hachub o'n trueni,
 a'n heddi mewn rhyddhad;
 Dug ni allan o Dywllwch, Ehaeddodd i ni heddwch,
 Dedwyddwch gyd a ei Dad.

Cyn.

4.

Cyn mynd ym mlaen oddi yma, ni drown i *Fethlem Juda*, at y *Messia* sydd.
 Edrychwn ar Diriondeb, pur *Iesu* yn y Preseb,
 awn trwy hoff undeb ffydd;
 Rhaid Craffu trwy fyfyrnod, ni bydd mo'r fath ry-
 feddod, Iw chanfod tra fo chwyth;
Mab Duw yn ol ei ymddwyn, yn *Dad* yn *Frawd*
 Oen addfwyn a'i *Fam* yn *Forwyn* fyth!

5.

Trwy olwg ffydd mae Craffu, ar anedigaeth *Iesu*,
 Daeth i'n gwaredu a'i ras;
 Trwy ffydd Clown yr *Angylion*, rhoi addysg o'i ar-
 wyddion, yn gyslon agwedd gwas;
 Cofleidiwn oll y Babi, fel *Simion* yn ddi Siommi,
 Trwy ffydd a'i foli fe,
 Aroglwn mewn ffydd fywiol, fel *Isaac* ei *Eab* grasoł,
 yn wrwl aor y ne'.

6.

Trwy ffydd mae pob Credadun, cu ammod yn y
 Cymmun, yn derbyn un *Mab Duw*,
 Yn ymborth pur *Ysprydol*, i'r Corph a'r Enaid unol,
 A roed i Ddynol ryw;
 Pob synwyr yn ddi oedi, yn cael eu cyflawn borthi,
 a'u llonni oreu llwydd;
 Rhown heibio'r Byd enbydus, trwch heintiau rhy
 Drachwantus, nid gweddus yw i'n gwydd.

7.

Dilywn gariad perffaith, yn gwbl ffydd a gobaith,
 ni gawn ragluniaeth glau;
 Gochelwn chwaith Ddychwelud, o *Eglwys Crist*
 wir oglud, mae 'n hyfryd iw mwynhau;
 Un Corph un yspryd gwresog, un llywydd oll alluog,
Ardderchog fywiogfael;
 Un Bedydd ffydd Berfeidd-lan, un *Bugail* ac un
 Gorlan, sydd gyfan ini iw gael.

Mynegwn oed ein *Harglwedd*, saith ugain Deg-waith digwydd Iaith rwydd i'n gwydd eu gyd;

Saith bedwar Deg heb oedi, saith Ddeng-waith wiw-daith wedi, Eng hawl a'u rhoddi ynghyd; Duw gwared *Eglwys loegr*, a'n *Brenbin Sior* bob amser, a'i lawnder yn Ddi lyth;

Dod heddwch yn ein Dyddiau, o'th rwyddion Dru-gareddau, na Ddelo Plauau i'n Plith.

Huw ap Huw-

C A R O L Plygain ar y Mesur a Elwir.

Let M A R Y Live long.

CYD genwch yn goedd, genhedloedd iawn ad-lais,

Mae 'n Ddifyr y ddyfais, derchesfn ein Bloedd, Bob lluoedd uwch llawr;

O fawl ir *Mab rhad*, a'i Gariad rhagorol, Daioni i ryw dynol, ein llwydd a'n Gwellhad, ad-feriad oedd fawr;

Un *Adda* a wnaeth, ein gwerthu ni 'n gaeth, Brad-wriaeth y dyn;

Trwy 'r ail *Adda* a'i iwyddiant ni gawn wir Ogo-niant, o'i haeddiant ei hun;

Bodlonodd ei râs, mewn gwir agwedd gwas, i'n hurddas a'n hedd;

Mewn dynol gnawd, anian ddi bechod Ddyn bychan, oedd wiwlân ei wedd.

Pan aned *Mab Mair*, heb gadair iw Godi,

Na chryd na gylanenni, *Mab Duw* oedd y gair, yn ddiwair a ddaeth;

Yr Angel ar frys, wir felys Orfoledd, gan feinio 'n gysonedd,

Bugeiliad mewn Blys yn 'yspys a wnaeth;

Hwy

Hwy gerddant ar gais, wrth lewyrch ei lais,
 A'u dysais cyn dydd ;
I Fethlem *Judea*, lle caed y *Messeia*,
 Hoff iawnna'n llawn ffydd ;
A'r Doethion ar daith, rhyfeddol o faith,
 Da eu gobaith di gas ;
 Wrth Seren drwy'r siroedd, naw Cant o filltyroedd
 Lle'r ydoedd ei tas.

^{3.}
 Ond *Herod* mewn twyll, i'r ganwyll Ogoniant,
 A'i luoedd a laddant, Blant Bethlem heb bwylt,
 Ei gwyl ydoedd gerth ;
 Gan feddwïl iw fri, Ddifrodi 'n hyfrydwch,
 Ein haddysg a'n heddwch, mae gallu Duw tri,
 aneiri' mwy nerth ;
 Ond *Mair* er ein mael, a ffodd yn ddi ffael,
 Ar drafael hir dro, i'r *Aipbt* o wlad *Canaan*,
 Tri-chan milltir meddan, yn gyfan dan go ;
 'R oedd hynny 'n daith hir, a dyrys ar dir, i'r *For-*
wyn wir faeth,
 Rhagluniaeth Duw nefol, ei Thad a'i Mab unol,
 Diangol y daeth.

^{4.}
 Mae'n afraid i ni, gyhoeddi i rai hyddysg newy-
 ddion o'i addysg,
 Mae'r sgryth yr Ian fri, 'n oleuni di lyth ;
 Rhown fawl i'r gwir *Ion*, a chyfion or'chafiaeth,
 Yw deg anedigaeth cyttunwn ein, a'r Nefolion
 fyth,
 Mae'r *Haul* dan y rhod, yn ufudd iw nôd, a'r lloer-
 waftod wedd ;
 Holl ser yn eu graddau, rhoi mawl a'r Cymmylau,
 Da'r haeddau Duw'r hedd ;
 Cre'duriaid bob rhyw, rhoi addoliad i Dduw, a
 bodlon yw Byd ;
 Dof gwyltton mewn gellydd, Ehediad nofedydd,
 Am gynnydd eu gyd.

Mwy

5.

Mwy dyled pob dyn, i galyn heb gilio, gan ddiwyd
weddio,

Rhoi mawl yn gyttun, o'r gwreiddyn mewn gwres;
Am nodded Duw Nêr, a'i dyner Ddaioni, yn En-
wog dwr i ni,

A'i sail uwch y sêr, ein llawnder a'n lles;
Cael Crif yn y cnawd, ein Brenbin a'n Brïawd,
A Phriawd trwy ffydd;

Yn Brynwr ein heddwch, a'n rhoi mewn hyfry-
dwch dedwyddwch bob dydd;

Gogoniant oedd gael, dw hylwydd Duw hael, heb
ffael oreu ffawd,

Yn Freiniol gyfryngwr, wych obaith achubwr,
dadleuwr di dlawd.

6.

Moliennwch er llwydd, yr Arglywydd oreu glod,
Clodforwch DDUW uchod,

Mae 'n Sanctaidd y Swydd, mo'r rhwydd er mawr-
had,

Moliennwch mewn rhol, trwy fywiol ffurfaen,
A'i nerth yn yr wybren, Molienwch yn ol, gair
Dwyfol ei dad;

Moliennwch a llais, yr udgorn a'r gais, eglurais y gler,
Ar Organ Telynau, a Thympan, a Thannau Symba-
lau fain ber,

Pob Perchen ffwnchwyd, molianned DDUW byth,
mae 'n ddilyth y ddawn,

Rhoed pawb Amen hefyd, heb unon bob enyd,
a gwynfyd y gawn. Huw ap Huw.

C A R O L Natalig ein Iachawdwyr Iesu Crist a
gymmerwyd oedd Bennod o St. Luc; iw ganu
ar farwel Ned Puw.

I.

YN nyddiau Augustus Emprwr ffaeth,
E roddwyd caeth orchymun;

I

Trwy eitha bwyll, i drethu'r byd,
 A'u galw ynghyd i galyn;
 Y trethiad yma wnaed yn Gocdd, y Pryd yr
 oedd *Cerenius*,
 Yn Rhaglaw *Siria* rhwydda rhan, fel gwylt tan
Augustus;
 Pob un at eu Teulu, trwy'r Ieithoedd iw trethu,
 Pan aeth *Joseph* Fwyngu a *Mair Mam yr Iesu*,
 I Fethlem mewn gallu di goliant;
 Iw drethu bu'n ufudd, yn ninas hen ddafydd,
 A Mair er llawenydd, o rad ein gwaredydd
 Oedd Feichiog wiw gynnydd Ogoniant.

2.

A bu tra'r oeddynt yno 'n glau cyflawnwyd dy-
 ddiau esgor
 Ar genhedledig un Mab Duw, ein Trwsiad yw
 an tryfor,
 A chyntaf wir anedig Fab, i'r Forwyn arab orau,
 Hi rwyma i Harglwydd llywydd llawn,
 Heb duchan mewn cadachau;
 Ai roddi *Y Preseb* da ardal diweierdeb,
 Ein Pardwn an l'urdeb trwy un-Duw tiriondeb,
 Disgleirdeb gwawr wyneb gwironedd;
 Nid oedd un lle Cymmwys, i'r Gwir-ffydd er gor-
 phwys,
 Pur awdwr Paradwys, pen bugail yr Eglwys:
 Ei Phriawd, a'i Gwiwlwys ymgeledd.

3.

Bugeiliaid oedd yn gwilio eu praid,
 Gorchwylaidd gwir lach alwed;
 I'r rhain liw nos golcudol Gras,
 Hawl addas yn ddi lugged,
 Ac wele Angel Duw ger llaw, a safai draw'n was
 ufudd,
 Gogoniant oedd ei *Nefol Ddawn*, llewyrchiad llawn
 ddi orchudd.
 Yr Angel llesfarodd, yn ddi-dwyli a Dd'wedodd:
 Nacofnwch fy 'madroedd, mynegaf o'm Gwir-fodd.
 Newyddion da Cofiodd y Cyfion; Llawenydd

Llawenydd mawr lluniwyd i'r dynion ordeiniwyd,
Eich *Ceidwad* a anwyd heddyw Cyhoeddwyd:
Ym *Methlem* heb arswyd mae i *Berson*.

4

Hwn ydyw 'r Arglwydd bylwydd hawl,
A Cbris i mewn hollawl allu;
Rhof arwydd i chwi ddynol, ryw o'i fodion yw
ryfeddu,
Chwi gewch ddyn bach yn berffaith iawn Duw
uchod mewn cadachau,
Yn rhwym mewn preseb purdeb hael, gwir ddyn
iw gael mewn goleu,
Daeth llu o Angylion, canasant yn gyson,
Gogoniant heb gwynion yn y goruwchafion,
Tangnafedd i'r dynion rad anwyl;
Ewyllys da allu, iw enwog foliannu,
Attolwg pob Teulu, cariadus sy'n credu:
Mae 'n lawn i chwi gyrchu i'r un gorchwyl.

5.

Pan aeth Angylion Duw i'r nef, ar ol rhoi llef yn
llafar,
A'r bugeiliaid oll ynghyd, llu Esgud yn 'wyllysgar;
Awn ninnau i Fethlem yn ddi feth, a gwelwn y
Peth er gwiw-lwydd,
Fe wnaed yn hyspysini'r fan, air eglur gan yr *Ar-*
glwydd;
Hwy aethant trwy undeb, yn llawn o fodlondeb,
Cael *Mair* gyda *Joseb*, ar *Iesu* mewn preseb,
Liw nos er da rwydeb, di wradwydd;
Ac yna pan welsant, wedd *Iesu* c'oeddasant,
Oedd lesol ddi lysiant, *Llew* addas iw llwyddiant,
Ac oen er gogoniant gwir gynnydd.

6.

A phawb a glybu 'r newydd mawr, rhyfeddu'n
awr o'i foddion ;
A Mair a Gadwai'r Geiriau rhwydd, iach hy-
lwydd yn ei chalon ;
Ar Bugeiliaid hyn heb gel, diogel gariad'grwydd ;

Dychwelud a Molianu Duw, a datsain yw dyled-fwydd;

*Duw Cynnal d' Enniog, ein llywydd Galluog,
Sior Frenbin Coronog, a'th Eglwys ddi halog,
Fam oediog ac enwog wir Ganwyll;
Rhag llid a thrallodion, Goel annoeth Gelynion,
Gadawsant Ferch Sion, o'u hol fel Gwehilion,
Gan fyn'd i dai Rimmon drwy amhwyll.*

7.
*Gogoniant Moliant byth a chlod, i'r Drindod undod iawn-draith;
Am Iechydwríaeth dynol ryw, i gwbl syw mewn gobaith;
Pob Perchen Tafod hynod hawl datseiniad sawl Hosanab;
Am Eni ein Seilo yn ei fwydd, iw lwydd a Halaliwia;
Goddefodd hir drallod, a baich ein mawr Bechod,
Gan roddi Gollyngdod, o rwymmau hir ammod,
Trwy Hanfod y Duwdod di oedi;
Gorfoedd wir felus, ac uchel lef iachus,
I'r dydd anrhyydeddus a'r Seren gysurus,
Mae'n weddus ei ddilys addoli.*

Huw ap Huw.

CERDD *Natalig ein Iachawdwr Jesu Crist a'r Flwyddyn, 1757, iw chanu a'r y mesur Grimsom Velvet.*

I.
FY mrodyr am Cyfeillion, un Galon gyd a'n Gilydd,
Clodforwn y *Messia*, hawddgara yn ei Geu-rydd;
Hon ydyw Gwyl arbennig, Nadolig *Crist* oen dilys,
Cu seiniwn yn Gysonawl, ei fawl mewn hollawl wyllys;

Codforwn

Cladforwn yn ddi brudd-der, iach hael-dad o'r uchelder,

Sy'n rhoddi llawnder i bob llwyth;

Nid a'n Tafodau'n unig, gan foltio o'n gwaith yn ystig,

Dyna ffrolig heb ddim ffrwyth;

Rhaid bod Calonnau Glanwaith, er iawn Orcure'r arraith,

Trwy ffydd a Gobaith berffaith Bwyll;

Mewn rheol ddawnol ddynion, dynwared Nef gantorion,

A'u nodded union yn ddi dwyll.

2.

Gan hynny llafar lefwn cyd unwn a'r llu Dawnus,

I ni mae'r Cysur weithan, trwy Crist yn gyfan gofus;

'Rhoedd yr hen dadau Duwiol, iach raddol o'r dechreuaed,

A'r gwir Brobwydi yn'r un-modd, yn adrodd ei ddyfodiad;

Fe ganodd y Duwiolion, cyn geni'r Iesu'n gyson,

Dyna arwyddion Dawn o'râs;

A Simeon hen a ganodd, hoff awdwr fe Brophwydodd,

A Christ a welodd ffydd ei wâs; Luc. 2. 34, 35.

Cwilyddus i Crist'nogion, a rhith Broffeswyr ffeilision,

Na byddant ffyddlon iw Goffhau;

Myfyrio'n Edifeiriol, am foddiô Duw'n ufuddol,

Dyna Rheol i barhau.

3.

Mae'r Sgrythyr lân yn crybwyl, wir ganwyll Nef Ogoniant,

Am dri o wyr bucheddol, dewisol a hunasant;

Noab, Daniel, a Job ffyddlon, o fodion iw rhyfeddu,

Nid allant safio eu Tylwyth, o'r adwyth na'u gwaredu;

Na'r holl *Bropbwyd* duwiol, o *Adda* i'r dydd pre-fennol,
 Mo achub dynol ryw a'u dawn;
 Nes geni *Iesu* o *Nazraetb*, yn darian Iechydwriaeth,
 Mewn glan ragluniaeth, helaeth iawn;
 Bodlona'r *dwyfol Hanfod*, i wisgo cnawd *Mor-wyndod*,
 Er rhoi Gollyngdod i ni a llwydd;
 'R oedd rhaid Cael un i'n prynnu, yn *Dduw* yn ddyn heb bechu,
 Bur *Oen* iw 'ffrymmu 'n *Abertb* rhwydd.

4.

'R oedd duwdod *Crist* yn ddiau, heb fod ym me-ddiant Angau,
 Pan farnwyd y *Trofeddau*, mawr twydau ym Mharadwys;
 Ac etto 'r oedd ei *Ddyndod*, i farw o achos Pechod,
 Yn *Adda* a'i anufudd-dod er Cadw ei wiw-glod Eglwys;
 Dwy *Hanfod* gysylltedig, yng *Ngkrist* gan ddioddeu 'n ddiddig,
 Goreu *Meddyg* er ein mael;
 Gochelwn ddyfal chwilio, dirgelion *Duw* ond Gwilio,
 Rhag digio ein *Silob Dawnus* hael;
 Mae 'r Isgrythyd yn Gorchymmun, Pob peth y mae 'n ei olyn,
 A'r ran y dyn i'r union Daith;
 Nid rhaid amhwyllo ymhellach, iw freiniol bur gyfrinach,
 Mwy rhyfeddach mae'n rhy faith.

5.

Gostyngwn ynddi oedi, Ger Bron ei wir *Fawr-bydi*,
 Yn ddilys iw addoli, am ei ddaioni i ddynion;
 Gweddiwn a'r *Dduw* 'r duwiau, yn beraidd hwyr a borau,

Er Gwared ein heneidau, trwy gleisiau *Crist* a'i
loesion;

Eiriolwn am gael heddwch, llawn addas a llony-
ddwch,

A dedwyddwch yn ein dydd;

Gochelwn ymsfalchio o drysor wedi dreisio,

Pob pethfyn llwyddo i'n boddio bydd;

Mae 'n rhaid eu gadel gwedi, bob un a'r ol ym-
boeni,

A phrin Cael profi rhain un pryd;

Osgadfydd mae 'r un Casa, o ddynion a'u medd-
ianna,

A phwy hydera a'r betheu 'r Byd?

6.

Dilynnwn unwn Iawn-waith, mewn pur ffydd Gar-
iad perffaith,

Wrth reol ac athrawiaeth, gair odiaeth ein Gwa-
redydd;

Dymunwn i'n Cym'dogion, yn gyson heb Ddi-
gafedd,

Y peth a fyddai Gweddus, ac Iachus at ein Buchedd;

A wnelo Eraill i ni, 'n ddi-nag o ddaioni,

Gwnawn heb oedi, i'r rheini 'n rhwydd;

Yr un rhyw Daledigaeth, llu hylwydd a llaw-
helaeth,

Heb gam synaeth yn y swydd;

Dyna 'r gyfraith i ni, hoff odiaeth a'r prophwydi,

Iawn Oleuni yn ddi lyth;

Cyflawnwn ein Dyledswydd, wrth reol *Crist* ein..

Harglwydd,

Ni fyddwn dedwydd beunydd Byth.

7.

Y B Y R D O N.

Gogoniant moliant mil-waith, i'r *Drindod* undod
iawn daith,

Bob dydd trwy bur ffydd berffaith, llawn afiaeth
y llu Nefol;

Clodforwn unwn ninnau, yn foesol a'n gweisuau,
 Cu luniwn o'n calonnau, a'r foreu 'n Edifeiriol;
 Datseiniwn lef *Hosanab*, gwir achos i'r gorucha,
 Am gael ei noddfa i'n galw ni;
 O'n dygyn lygredigaeth, iw dirion Iechydwriaeth,
 At iawn athrawiaeth un a thri;
 Lymostwng byddwn ystig, a chadwn yn barchedig,
 Wiliau 'n henedigedig iôr;
 Hil *Adda* gorfoleddwn yn awchus llawenyehwn,
 Yn awr a gwyrwn yn ei *Gôr*.

Huw ap Huw.

C E R D D o *Fawl*, a choffadwriaeth o, *Ddyfodiad ein Iachawdwr Iesu Crist yn y Cnawd, i waredu, Pechaduriad; iw Cbanu a'r Fesur Tingcian Cloch.*

CL O W C H, Clowch, Mewn Bwriad da
 ymbarottowch,
 Oddi wrth anwiredd, ffiaidd fflowch,
 Deffrowch a dowch Cyn Dydd;
 Ir Deml sanctaidd, weddaidd waith,
 I Foli'r *Sbilob* felys Iaith;
 Iw Gofio Down ar gyfa Daith,
 Ei gur oedd Faith a Goreu fudd;
 I ni 'n ddi fri, a wnaeth ei Frad,
 Digwyddodd Dawn, a llawn wellhad,
 Gwnawn ni goffhad, o union ffydd.

2.

Briw, Briw, oedd annial rwyg i ddynol ryw,
 Dygyn doft a digio Duw,
 Eu llyw i roi gwellhad;
 Wedi profi ffrwyth y prenn,
 Troi o Baradwys wiwlwys wenn;
 I'r ddaear laith y ddu-oer lenn,
 A haeddu senn er mwy lleshad,
 Dioddef ingder dicter dwys,

Am

Am anufudd dod barod bwys,
A cholli 'r twys Iach hollawl wlad.

3.

Caeth, Caeth, oedd cwymyng dyn ei wyn yn waeth,
Am goelio 'r gelyn dygyn daeth;
Tan Farnedigaeth Duw;
Colli 'r ddelw loyw lun;
Ei wthio o'i hawlo'i waith ei hun.
Angau troes ing loes ynglyn,
Ni arbedai 'r un trwy 'r Byd o'i Ryw,
Nid oes Teilyngdod hanfod Hoen,
Gwedi ei roi, ond gwaed yr Oen,
I dynnu o'i Boen y dyn a Byw.

4.

Y B Y R D O N.

Mawl, Mawl, usudda don y fo'n ddi dawl.
Trwy'r oesau hyn i'r Iesu o hawl,
A'i wir hyfrydawl fri,
Am ein cyfodi o'n cyni caeth,
Gwaredu dyn, gwir ydyw daeth,
Yr Ion o'i fodd i roi i ni faeth,
Pur iawn a wnaeth ein prynnu ni,
O allu 'r gelyn, a llwyr gas,
Y ffrwyth gwa'rddedig flysиг glas,
A'n dwyn i'th râs un Duw a thri.

5.

Clod, clod, i Duw'n ddi lyth tros syth i fod,
Er drysu 'r hwyl, e droes y rhod,
Trwy ammod cymmod cu;
Er cael o Adda sura saig,
Ei'n hyder yw, yn Had y wraig,
Fod yn ei allu ddrygu'r ddraig,
Ion yw ein craig eneiniog cry,
I borthi ei wyn Aberthu ei oes,
Yn rhwydd er gwradwydd ar y groes,
Ei chwys, a'i loes Iachaes ei lu.

6.

Haul, haul, goleuni cred ni weled ail,
Yr Iesu, ei swydd a roes y sail,
 Iw adaił gafael gref;
Efengyl Naf gywiraf waith,
 Cyfammod gras dw addas daith;
 I bob gwir grifion union iaith,
 Heb rwystr chwaith iw gyfraith ef;
 Hon ydyw'r ganwyll gannaid wawr,
 Sydd a'i goleuni 'n llenwi'r llawr,
 A goreu 'n awr tan gaerau *Nef*.

7.

Mawr, mawr, llawenydd lluoedd *Nef* a llawr,
Cantorian IOR, cyn dorri'r *wawr*,
 Awn ninnau'n awr yn nes,
 Rhown glod heb flino iddo ef,
 Fe'n dug i lawnder nifer *Nef*,
 Sainiwn lwys *Hosanna* lef
 O anian gref, i ennyn gwres,
 Awn yn galonog rywiog rwydd,
 I ddinas *Sion*, ddawnus swydd,
 Dyna 'n llwydd, daw i ni a lles.

8.

Awn, awn, hyd lawybrau 'r bywyd llwyrfryd
 llawn
 Yn hoenus yno cyd neshawn,
 Yn uniawn at y nod;
 Pob cywir galon ffyddlon ffydd,
 I *Grist* ai groes a'n rhoes yn rhydd
 Goreu dawn a geir i'n dydd,
 Dyna fudd, da i ni ei fôd;
 Tynnau o'r unwedd tan yr *Iau*,
 Dosi rhwysg Edifarhau,
 Ac yno'n glau ni gawn y glôd.

Huw ap Huw.

C E R D D

CERDD am Ddaroſtlyngiad ein Iacbwadwr Bendigedig yn y Cnawd i waredu Pechaduriaid Gwir Edifeirial O Gaethiwed Pecbod a marwolaeth. Iwbanu gr y mesur Greece and Troy.

DEFFROWCH O Gwsg pechodau, i ganu
mawl pob genau,
Yn lanwaith o'n calonnau, hoff rwydda 'n ffaeth;
Gan oſtwng bawb yn ystig, i'r di-dwyth IOR
nodedig,
Ein Prynwr Bendigedig, di-ddig daeth;
Mae achos Llawenychu, mo'r lſtel y mae'r IESU
Heb gelu iw gael;
Yn gwahodd pawb fy'n Hwyt bog, ar dir ac yn
flinderog,
I fwy ardderchog fael;
Y TAD o'i gariad gwiw-rol, a ddaeth yn Frawd
hyfrydol,
Freiniol Fri;
I'n gwared ni rhag gwyro, os gwnawn ymddiried
ynddo,
Mae ef yn addo i ni.

2.

Gwelwch ef Oen Gwiw-lwys, fel y gwir DDUW
sancteidd-lwys,
A ddaeth yn ddyn perffeith-lwys, cymmwys eu;
Mewn diliys wir gnawdoliaeth, yn Dorian Iecbyd-
uriaeth,
Rhag dygyn Ddamnedigaeth, diffaeth du;
DUW o'i DAD cu radol, heb un Fam ddinam
ddawnol,
Fywioſ faeth;
Dyn o'i Fam heb ammau, heb Dâd oen mât
ammodau,
Gwir ddiau goreu ddaeth;

Melchisedec

*Melcbis edec trwy dycciant, hoff anwyl oreu ffynniant,
Llwyddiant llawn,
Offeiriad gwir olyngdod, pur Aberth y Cysammod,
Ac IOR o DDUWDOD ddawn.*

3.

Yn ei anedigaeth, *Preswylydd* Bydoedd helaeth
Yn fwyn ar *Lin* ei *Famaeth*, odiaeth iawn;
Y TAD trag'wyddol *Hansod*, yn *Faban* bâch di
bechod:
Ei RAS ar ddaear Issod, Cymmod Cawn!
Yr Hollowl Air heb allu, a'i *Tawredd mo'r llafaru*,
Fraint-gu fryd!
DOETHINEB heb *ddealltwriaeth*, na gwybod
mo'r gwahaniaeth,
Rhwng da â drwg-waith dryd:
Yr hwn sy'n cynnal pob-beth, yn rhadol *Ddwysfob*
ddi-feth,
Aur-bletb ddi bla:
Yn cael ei hun ei gynnal, mewn *Breicbiau Gwraig*
ddianwadal,
Trwy foddion dyfal da!

4.
Yr anweledig ARGLWYDD, yn cael ei wel'd yn
Ebrwydd,
Mewn Goleu mawr a Gwiw-lwydd ddedwydd IOR;
Gan Fugeiliaid gwaelion, a rhain oedd yn dlodion,
Caent rybydd gan Angylion, gyfion GOR;
Yr hwn sydd yn diwallu, pob peth Byw oll a'i allu,
Jawn-gu oen:
Ei hun yn fugno Bronnau! ei 'nwylod Mair wenn oleu,
Gwir hawl er goreu Hoen;
ARGLWYDD a Mâb Dafydd, ARGLWYDD
pawb ION hylwydd,
Wâs ufudd swydd;
I'n dwyn i lawn Oleuni, yn rhâd trwy ei Fawrbydi,
A'n llonni ni er llwydd.

5.
Yn Neschreu'r Greadigaeth, gwnaed Dyn ar lun
Duw perffaith, Yn

Yn llawn *HYFRYDWCH* odiaeth, wiw-daith
wêdd;

'Nawr wele Duw *NER* wiw-lan, ar *Ddelw* dyn ei
hunan,

Ie yn wir ddyn pryd-lan, hoyw-lan hedd;

Ni welodd *llygad* cnawdol, mo'r fath *Ryfeddod*
fuddiol,

Anteidrol faint!

O'r *Rbyfeddodau* mwyaf, hon etto yw'r *bynottaf*,
O fri gywiraf /raint!

Fe welodd *Moses* wiw-dda, y *Berth* yn llosgi heb
ddifa,

Hoff lymma *Flam*;

Wele ymma 'n wiw-lan, *wyryfdod* merch *sanciidd-*
lan,

Er bod yn fwyn-lan *Fam*.

6.

Fe welwyd yr *Haul* hefyd, yn sefyll heb ymsym-
myd,

Yn y *Ffurfaſen* hyfryd, ddisclaerfyd clau;
Ac yn ei ol Dychwelai, gu rwyddedd ddêg o *Raddau*,

Mawr ydoedd hyn yn ddiau, moddau *mau*;

Ond wele *HAUL Cyflawnder*, yn dyfod o'r *UCHEL-*
DER,

I'r *Ddaear* ddwys;

O *Fynwes* y *TAD sanctaidd*, i fru y *wyryf* waraidd,
Yr hon oedd Iariaidd Iwys;

Elias a gymmerwyd, i fynu i'r *Nef* Derchafwyd,
Mawr *wyn-fyd* oedd;

Welê un *mwy* yn dyfod, i lawr o'r *Nef* Bres-
wylfod,

Nac ef mewn cydfod coedd.

7.

Am hyn holl *Ddaearolion*, yn felys fel *NEFOL-*
ION,

Datseiniwcb yn un galon, gyffon gân;

Fe aned eich *Gwaredydd*, ym *Metblem* Dinas
Dafydd,

Oh!

Oh! cewch Fawl er cynnydd, Blygein-ddydd
glân;
GOGONIANT yn'r UCHELDER i DDUW
yr holl gyfawnder,
Dyner *DAD*; *Luc.* ii. 14.
Ar y Ddaearen oeredd, y byddo gwir *Dangnefedd*,
A rhinwedd y *Mab Rhad*;
Ewyllys da i ddynion, fwy enwog a fo union,
Rhag swynion senn;
A Duw o'i fawr *Drugaredd*, a'n dygo mewn da
agwedd,
I'r mawredd oll *Amen*.

GWILIM ap GRUFFUDD.

ENGLYN i'r *Parcbedig Mr. DANIEL ROWLAND*,
Gweinidog yr Efengyl yn Llangeitbo.

DANIEL a roes i'r Dynion (wir oleu,
Er *Elw* pob *Cristion*;
Da *Etbol* Eiriau *Doethion*,
O Râs ysbyrydol yr *ION*.

Gwilim ab Gruffudd.

CERD Natalig am y *Flwyddyn*, 1764, iw chanu
ar y mesur Ymadawiad **BRENHIN**. i *Cor.*
xiii. 13, &c.

CYMMORTH Duw i draethu am genau,
Awdurdodol wiw-rol *Eiriau*;
Ac a franarau giliau 'r galon,
A Galedwyd ei *Gwaelodion*;
A bydded *Grâs* i bob *Gwrando wydd*,
Rhag bod hyn i neb yn *Dramgwydd*,
CRIST a fu, a'i *Enau cu*, 'n Pregethu 'r *Gwir-*
ioneidd,
I'r *Pbariseaid* drwg eu buchedd,

Ac

Ac ni chredasant ei *Air Sanctaidd* ;
 Ac er bod i'n hamser ninnau,
 Rai 'n Pregethu yr un *Geiriau* ;
 Rhaid cael i'n plith, megis gwlith, o *Fendith* yw
 canlyn,
 Cyn y byddo i neb eu derbyn, megis didwyll wir
 Gredadun.

2.

Mae llawer un yn rhith ymorol,
 Am fod yn *Gristion Cadwedigol* ;
 Heb fawr yn Profi yn eu calon,
 O RASUSAU 'r cywyr *Gristion* ;
 O ba rai y mai 'r *yfgrytbur*, yn son fod llawer iawn
 yn eglur,
 Ond Tri sydd, nos a dydd, beunydd yn aros ;
 Heb ddim trai na *Tbrangc* 'r wy 'n dangos,
 Trwy bur *Rinwedd tra bo'r Einio's* ;
 A'r rhain fel *Ffynnonydd* gwiw-lan,
 Lle mae 'r lleill yn tarddu allan ;
 A'u henwi 'n faith, wiw-lan waith, *Ffydd*, *Gobaith*
 a *Chariad*,
 Yr rhain yw *Nodau CRIST* yn waftad,
 Ar ei *Briodol DDWYFOL Ddefaid*.

3.

Y cyntaf *Grâs* sydd gan y *Cristion*.
 Yw Ffydd yng NGHRIST a'i addewidion ;
 Trwy 'r hyn mae 'n gweled Duw yn ddiau,
 Yn ei holl *BRIODOLIAETHAU* ;
 Trwy Ffydd mae 'n gwel'd yr *Iesu Rafol*,
 A'i waed yn *Aberth* llawn diangol ;
 Ger bron y TAD, yn ddiwad, yngahaerau gwlâd
 Nefol ;
 Yno yn *Eiriol* tros ei bobol, mewn naws di-dwyll
 mae 'n waftadol ;
 Trwy olwg Ffydd mae craffu 'n barod,
 Ar addewidion y *Cyfammod* ;
 A *Hâd* y wraig, yn curo 'r ddraig, ar *Graig Iecbyd-wriaeth*,

D

A'r

A'r modd i gael y Fuddugoliaeth,
Trwy waed yr OEN a'i ddwys Farwolaeth.

Pan Gaffo 'r Enaid y fath olwg,
Ar Graig y Bywyd oh ! mo'r amlwg ;
A'r addewidion oll ar un-waith, yno gwybydd y
daw Gobaith,
Ac a ddywed heb amheuaeth,
Mae i minnai ran o'r Etifeddiaeth ;
Ar Graig ystôr, ar dir a môr, yn Angor y byddaf ;
A'r addewidion oll a welaf, mewn modd Enwog a
feddiannaf ;
Doed temhestloedd pan y mynnant,
Ffydd a gobaith byth ni /yflant ;
Fe'i ceir yn blaid, wrth angenrhaid, i'r Enaid ar
un-waith,
Yn erbyn pob rhyw Erlidigaeth,
Hyd na ddoir i'r Ettifeddiaeth.

5.
Yn awr Pan Gaffo 'r Enaid afael,
Ar y fath IACHAWDWR di-wael ;
A golwg ar ei mawr drueni,
Cyn iddo wneuthur Cymmod trostî ;
P'le mae 'r galon a all synniad,
Hyd, a llêd, a maint y cariad ;
A fydd er llês, yn gryfa Gwrës, ym mynwes y
Crißion ;
'Tu ag at ei BRYNWR tirion, pan ei tynnodd o'r
Pentwynion ?
Mae fe'n dibrisio 'r byd a'i Blefer,
Yn ymddiosg o'i holl wychder ;
Gan adael Gwlâd, Mam a. Tbâd, trwy Gariad
rhagorol,
Myn'd ar ol ei BRYNWR Breiniol,
Trwy 'r byd a'r bédd i'r Ddinas Nefol.

6.
Mae 'n rhŷ faith i mi fynegi,
Am y cariad sydd iw Brofi ;

Ond

Ond gan na chair digonedd gennyf,
 Edrych *Lyfr CANIADAU Selyf* ;
 Lle cei weled yno 'n helaeth, od oes gennyt dde-
 alltwriaeth,
 Yn ddi wâd, er dy leshâd, y cariad mwyneidd-
 lwys ;
 Yn ddi gammwedd sydd yn gymmwys,
 Rhwng IESU CRIST a'i anwyl *Eglwys* :
 ·Lle mae 'r *Eglwys* hoenus hynod, o ferch yn llefain
 ar ei Phriod ;
 A theg ei phryd, ym marn y byd, yn ynsyd ei
 moddion,
 Gresyn fod fath dyb anraflon,
 Am *Eglwys* CRIST gan Feibion dynion.

7.

Ni a gawn gan Blant y byd yn barod,
 Ddweud eu bod yn caru 'r DRINDOD ;
 Tra b'ont yn byw mae hyn yn *Doflur*,
 Ac etto a brâd tu ag at eu Brodyr ;
 A phawb yn gobeitho 'n ddiwyd, ac heb adnabod
 yr addewid,
 Yn cario Ffydd, nôs a dydd i'r ARGLWYDD yn
 healaeth ;
 Ac ni 'mddiriedant iw *Ragluniaeth*, am eu golud
 mewn dirgel waith,
 Dymma gariad rhy ragrithiol,
 Dymma obaith anystyriol ;
 Dymma ail, Ffydd ddi fail, i'n gafael mae 'n gofus,
 Dymma fuchedd rhy afiachus, i allu bod wrth hon
 yn happus,

8.

Pob cyfryw ddyn sydd ymma 'n gwrando,
Gweddia am *Râs* i lwyr ystyrio ;
 Ac i ymholi 'n gydwybodol, a wyt ti 'n meddu
 Gras profiadol,
 Na oddef gael dy faglu a gobaith,
 Sydd a'i fail ar anystyriaeth ;

Ond cais heb ffael, ymma gael, ddi-wael *Dyf-iolaetb*,
 Fod CRIST i ti 'n *Etifeddiaetb*,
 Ac yn dirion *Iechydwriaeth* ;
 Dymma'r dydd i bawb i geisio,
 Mae HAUL *Cyfiawnder*, heb *Fachludo* ;
 Gan y TAD, y tawn yn rhâd, drwy gariad
 drugaredd,
 Ond ymostwng iw *anrbydedd*, i ddwys ymbil am
 dangnefedd,

9.

Mawr Ogoniant Duw a ganer,
 Am dderchafiad HAUL *Cyfiawnder* ;
 A'n gofod ar y Brif-ffordd gymmwys,
 I fyn'd yn ol i wlad Paradwys ;
 Yn rhagor gorfod myn'd trwy *Danbaid*,
Gleddyfau llymion y CERUBIAID ;
 Down oll ynghyd, ar hyn o bryd, o'i blegyd iw
 blygen,
 Bawb i ganu *Mawl* heb gynnen,
 I DUW 'r Nefoedd lluoedd llawen ;
 Er cofio 'r pryd y t'w'nodd goleu,
 Y wawr ddydd a'r seren *Foreu* ;
 A'r dedwydd bryd, y daeth i'r byd yr hyfryd
ORFOLEDD,
 AER y Nef i wneu'd *Tangnbefedd*,
 Rhwng Duw a dyn mewn aslan fuchedd !

IO.

Am Genbedliad CRIST yr Arglwydd,
 Fe roed i'n mysig ni lawn hyspyfrwydd ;
 A'r modd y ganed ei *Fawr hyd*,
O Grotb yr addfwyn Forw;ni Mori ;
 Wrth hyn mae'n waith afraidiol i ni,
 Fynych adrodd yr ystori,
 Ein gofal yw tra bo'm ni byw, heddyw 'n gy-
 hoeddus,
 Ei *was'neu:bu* 'n anhydeddus, union *Filwyr yn*
 ofalus ;

A

A cheisio ein *Henaid yn brofiadol*,
 O'i ddyfodiad yn *yfbrydol*,
 Pan ddef Duw cu; a'i hyfryd lu, i *Farnu'n holl*
 fuchedd,
 Y delom ni ger bron ei *Fawredd*,
 Yn *Gysurus yn y Diwedd.* Amen.

Robert Hughes.

C E R D D ar yfyr Ganedigaeth ein Harglwydd
a'n Iachawdwyr Bendigedig i'r Byd, i waredu
dynol ryw, o Gaetbiwed Pechod a marwolaeth:
i wchanu ar y mesur Toriad y dydd: neu Le-
wyrchiad y wawr.

DI-hunwch deuwch heno, i foli 'r *Silob* sydd,
 Yn *Dwyfog* enwog uniawn, cywyr-ddawn,
 ffyddlawn ffydd,
 Yr hwn a'i lawn. *Oleuni*, sy 'n llenwi Nêf a llawr,
 Ein siccir wir ymwared, a'r nodded oreu 'n awr;
 Hwn ydyw dydd nod addas, ein glwys *Fessias glân*,
Iacobawdwyr ein pechodau, i'n dwyn o'r tonnau tân;
 Da dylaem ninnau'n iawnedd, roi gwirogonedd gân,
 A chadw gwyl Barchedig, i'n *Meddig* fawr â mân;
 Mewn sobrwydd pur is wybren, heb gynnen llid o
 gâs,
 Na bwyta 'r ffirwyth gwa'rddedig, llygredig fly-
 sig flâs,
 Er cwympo *Adda* 'r cynta, i'r *caethtra* traha trâs;
 Trwy lwyddiant yr ail *Adda*, cawn wiw-dda,
 rwydda *Râs.*

2.

Oh ! gariad mawr rhagor o', *Rhyfeddol* wiw-rol waith,
 A roes y *TAD* Tragywydd, *Pen llywyd* ddedwydd
 Iaith;
 Ar ddynion oerion arwydd, anhylwydd ddi-lwydd
 ddawn,

Trwy anfon ei *FAB* grasol e'r moddion *Rwyddo*
llawn,
Cariad mwy cywyr-rwydd, nid oes i'n gwydd yn gu,
Na rhoddi o un ei *Einioes*, i ddioddef *loes tros lu* ;
O ddynion llwyr golledig, oedd yn y dirmyg du,
A'n tynny yn gytunol iw gol hyfrydol *Fry* ;
Os gwnawn gariadus gredu, bob teulu yn gytûn,
A'i wir *addoli* hefyd, mewn ysbryd lan-bryd lûn ;
Trwy'r gwiw-rwydd *IOR* trugarog ardderchog
enwog un,
Cawn hollawl fuddiawl feddiant, o'i haeddiant ef
ei hun.

3.

Y B Y R D O N.

Gogoniant a gu ganer, a llafar dyner dôn,
Arddercbog wir dda archwyl, o glod i'r anwyl *Ios* ;
Hy seiniwn Lef *Hosanna*, ac *Aleluia* lan,
A'r liniau 'n awr Moliannwn, na 'meddwn fawr
na man ;
Cerubiaid a'r Seraphiaid, a holl *Henuriaid Nef*,
Sy 'n rhoddi a sain rhwyddedd, *anrhydedd* groywedd
gref,
Propwydi Apostolian, *Angelion Iwysision lef*,
Mertyron gryfron grefydd, wedd u fudd iddo ef,
Fel 'r oedd ei wrthiâu 'n werthfawr, modd tramaws
clodfawr clau,
Mae 'n awr ac yn ddi ddiwedd, *POR* haeedd yn
parhau,
O gariad a Thrugaredd mwy Rhinwedd i'n mawr-
hau,
Cu fwyn deg *HAUL Cyfiawnder*, a llawnder
i'n gwellhau.

4.

Wrth hynny mae 'n *warth* hynod, i ni er *Gormod*
gwall,
Ei 'ddoli ef mo'r ddylion fel rhai yn feirwon fall ;
A'r 'Fengyl anwyl uniawn, fel *Llewyrch* tiriawn tes,
Win

Wir *Ganwyll* wawr Ogoniant, er llwyddiant oreu
lles;

Yr hon yw'r *Seren Foreu*, a goreu yn ei gwaith,
Yn gosod i ni *Gysur*, trwy gywyr eglur Jaith;
A'n harwain ni yn hy-rwydd, hyd *Lwybrau* dedwydd
daith,

Nes myned i *Dangnefedd* Duw'r hedd er mawr-
edd maith;

Am hynny 'n ddi wahanol, o *Rafol* wiw-rol wedd,
Llawen'wn yn waftadol, modd *Bywiol* hyd ein Bedd;
Am ddi-wael wir Addewyd, o *Fywyd byfryd* hedd,
I fwyta *Manna* mwyniant, raglwyddiant oreu
Gwledd.

5.

Gwir oed yr Eur-glod *Arglwydd*, gwaredydd lly-
wydd llu,

Mil, saith-gant, deg a thrugain, a dwy flywydd Gy-
wrain gu;

Duw cadw d' *Eglwys* wiw-glod, rhag un rhyw
drallod dryd,

A'r Brenhin Sior wr Breiniol, oddi wrth afadol
fryd;

A rhai sy 'n *rbwym* mewn cledi, Duw dyro rhai-
'ny'n rhudd,

Gwna SION yn ben Moliant, er ffynniant i'r wir
ffydd;

Hyd wyneb yr holl ddaear, e'r sured trawster sydd,
Fel ag y bo'm gadwedig, pan ddel. dy eiddig ddydd;

A Duw o'i fawr *Drugaredd*, da Sanctaidd a di fenn,
A'n Gwnelo ni oll yn addas, iw Deyrnas wiw-ras
wenn;

Trwy haediant ein *Cyfryngwr*, a'n prynwr a'r
y prenn,

A d'wedwn ninnau 'n un-fryd, bob munud bawb,
Amen.

Gogoniant a gu Ganer, a llafar dyner don, &c.

Guilim ap Gruffudd.

C E R D D ar y fyr Ganedigaeth ein Harglwydd
IESU CRIST, ar y mesur a elwir Ymadawiad
Brenhin.

MAWR ryfeddod oh! mo'r fuddiol,
Rhyfeddod faith yw gwaith DUW nefol;
Llunio'r ddaear casglu'r dysroedd,
Ac hefyd greu'nifeiliaid filoedd;
Gwnuthur dyn a wnaeth yr Arglwydd,
Yn ddi wad, mewn stad, diniweidswydd,
Ne's i hwn, s yn'd tan bwn, heb ochel twn bechu,
Nid oedd i'n safio er deusyfu,
Ne's yn rasol y dae'r Iesu;
Nid allai dyn nid oedd ond egwan,
Ar ol cwympo Godi ei hunan;
Nag Angelchwaith, ondoedd yn faith, wneud gwaith
y cyfryngwr,
Ond Mab i DUW fu'n ddyn mewn cyflwr,
Yn wych obaith iawn achubwr.

2.

Ymae'r ysgrythur lan oleu-wych,
I ni yn adrodd os Gwnawn edrych;
Ein haniddan gwypm yn Adda,
A'r modd i'n safiwyd trwy'r Messia;
O achos Adda gynt ein foddwyd,
A'r ail Adda thwydda rhoddwyd;
Yn DUW yn ddyn, perffaith lun, ei hun fe'n
gwareddodd,
Er mwyn gallu gwaed a golloedd,
Yn Fab Brenhin ef a'n prynnodd;
Y mae'r Efengyl yn mynegi,
Rhoi i ni lawn-wych wir oleuni;
Mai'r gair a wnawd, yn wir gnawd, ond hynawd
yw hwnnw,
A'r gair oedd gyda DUW yn hoyw,
A DUW oedd air di anair enw.

Y B Y-

3.
Y B Y R D O N.

Deuwn seiniwn bawb *Hosanna*,
 Canwn lawen *Halaluia*,
 Gwnawn gerdd newydd i'r *Jehosa*,
 Hwn yw'r *Alpba a'r Omega*;
 Fel *Nef Angylion* oll yn ddi-baid, y *Cerubiaid a'r Seraphiaid*;
Sanct, *Sanct*, *Sanct*, medd nefol blant, heb sei-biant Duw Sabbath,
 Nef a daear oll a'u cyfoeth,
 A ogwyddant i'r oen gwiw-ddoeth;
Gogoneddus gor *Apostlion* y *Prophwydi a'r Merytbyron*,
 Drwy'r Eglwys lân, ddi wahan fe addefir gân filoedd,
 I'r tri *Pberson* byddo yn gyhoedd,
 Melys osod mawl oes oesoedd.

4.

Gwnawn gerdd bur-ddoeth wiw-ddoeth addas,
 Mewn mwys awen i'n *Messias*;
Immanuel o isel deulu, a ddae'n garedig i'n gwaredu,
 Pan oedd heb neb i'n cynorthwyo,
 A ninnau 'n gaethion wedi ein gwthio;
 A Mellith gru, a'r bawb or bru a'r Ddeddf o'r tu arall,
 A'r wraidd y pren am fod mo'r angall,
 Yr oedd yn fywiog iawn y fwyall:
 Yr oedd ein Tadau tan y cwmimwl,
 Ll'r bod gobaith rhai yn gwbl;
 Y dae'r wawr, oleuni i lawr, Oen mawr ei drudaredd,
 Fe fynnai'n gofod ni mewn mawredd,
 A madde ein dyled heb ddim dialedd.

5.

Yr oedd dwy natur yn yr *Iesu*,
 Un yn Duw mewn hollawl allu,
 Fe wnaeth fwrtw *Ellylon* allan,

A'i wrthiau hynod nerth ei hunan ;
 Fe Ddarfu i *Griß* osłegu 'r gw'ntoedd,
 Rhyfeddod fawr llareiddia 'r Moroedd !
 Rhodio 'r dwr, a wnaeth yn siwr, achubwr yr
 holl-fydy,
 Fe fedrai faddeu pechyd hefyd,
 Iachau y clwyfus o bob clefyd ;
 Ymhob modd y Gwnaeth ym ddangos,
 Yn ddi bechod ymhob achos,
 'R oedd hyn o ryw, yn natur Duw, i fod yn byw
 felly,
 N'i bu Gnawd eriodd mewn gallu,
 I wneuthur hanner, chwarter hynny.

6.

Yr Hereticiaid, sydd yn taerù,
 Nad oedd natur dyn yn *Iesu* ;
 Ni allwn ninnau roi Gwrth'nebiad,
 O herwydd pa'm yw cam Gymmeriad ;
Yr oedd e'n ddyn o ran Naturiaeth,
 Ac a'r ein llun yn cym'ryd lluniaeth ;
 Mae hyn a'r g'oedd, mae dillad oedd, fe wyr mi-
 loedd hynny ;
 Ddydd a nos yn ei gynnesu,
 Ac weithiau gwasgai arno gyfugu ;
Yr oedd ei gorff yn cael ei friwo,
 Trwy gwrs helynt a'i groeshoelio ;
 Mae St. Ioan, yn hy yn Sôn, wir union ar ennyd.
 Ein dwylo a deimlasant hefyd,
 O ran bywiol aif y Bywyd.

7.

Pan ail gyfoda 'n Harglwydd *Iesu*,
 Er mwyn i'r Byd eu gyd ymgredu,
 Fe dd'wedai wrth Thomas oedd heb goelio,
 Moes dy fys a gwel fy nwylo ;
 Dy law estyn Dod yn f'ystlys,
 Gwel fy nwylo a'm traed yn ddilys ;
 Fe dd'wedai 'n ffri, a'i myfi, ydyw fe ofynnau,
 Teimlwch gwelwch mewn modd goleu,
 Ni fedd ysbryd gnawd na Sgeiriau,

Fel

Fel y gwelwch ymma yn ddiau ;
 Fod gennyf fi nid rhaid mo'r ammau ;
 Pan dd'wedodd hyn, yr Iesu gwyn, iddyn dangofai,
 E'i ddwylo a'i draed y fan lle b'asau,
 Hoelion nerthol gwelsant wrthiau.

8.

Am hyn mai 'r 'sgrythur yn ei alw,
 Yn Fab y dyn yn ol ei henw ;
 Cywyr radawl a gwaredydd,
 A'i lawn dyfiad o Lin Dafydd ;
 Ac oni bae naturiaeth ddynol,
 Oedd felly yn Iesu yr Rasol,
 Ni allasai heb wad, wneud iawn yw Dàd,
 Trwy Gariad rhagorol,
 I farw 'n bybur tros ei bobl,
 Er rhoi bywyd i'r rhai bywiol ;
 Dioddefodd gospedigaeth Pechod,
 Er mwyn ein hachub i'r Nef uchod ;
 Fe aeth yno ei hun, mewn cnawd dyn, yw ganlyn
 awn ninnau,
 Y meddiant trosom fe'i cymmerai,
 Os ni a gredwn mewn gwir radau.

9.

'R oedd natur Duw yn angenrheidiol,
 I dynnu Gyda 'r natur ddynol ;
 O ran nid allai ddyn mo'r maddau,
 Na chadw un a wnae bechodau ;
 'R oedd raid bod Duw i'n tynny o'r gethern,
 A threchu effaith allu *uffern*,
 Os Credu a wnawn, trwy ffydd lawn,
 Gwnaeth iawn tros ein beiau,
 Felly natur Duw sydd benna,
 I Gadw dynion Gyda doniau,
 Ni allasai ddyn mo'r c'odi o farw,
 Na threchu 'r gelyn geryn garw ;
 Ond Criß pan dddaeth, efe a wnaeth, yn helaeth
 Gyfryngdod,

Trwy

Trwy gymmysgu a dodi *Duwdod*,
I gadw undeb gyda dyndod.

IO.

Oh ! na byddem Gymmeradwy,
I gadw meddwl pur safadwy ;
Gan gtoeshoelio g'wniau anianol,
A'n holl chwantau cnydau cnawdol ;
Na chym'rwn 'Lodau *Criß* i'n harwain ;
Megis pettae ladan puttain,
Awn mewn ffydd, wrth liw'r dydd, trwy grefydd
o'r gryfa,
Nid mewn cyfeddach 'r wy 'n cysadda,
Gyda medd'dod hylltod hallta ;
Nid cyd orwedd hoccaid arwydd,
A gwyn lledrith ac anlladrwydd,
Mewn cynnen waiith, cynfigen faith, amherphaith
yw hynny ;
Rhawn wisg am danom rhag ein denu,
I'n safio 'n rasol sef yr *Iesu*.

II.

O dymma 'r gwyliau goleu gwelwch,
Dydd er diddan, wir ddedwyddwch ;
Y daeth yr Oen i'n cadw 'n fwynedd,
Ei wyl adawyd heb ei diwedd ;
Pum cant a dêg, a phedwar ugain,
Tair gwaith trosodd rhiso 'n gywrain,
Oedd oed heb ffael, yr *Iesu* hael, er pan ddaeth
mael i ni,
Yn wir galonus aer goleuni,
Gu ammodau wnae gymmodi ;
Cadwn lan gydwybod ufudd,
I garu *Duw* a charu ein gilydd ;
Gan *Griß* y cawn, os celio a wnawn, feddiant,
llawn fuddiol,
Na hyderwn fyd daearol, awn yn ufudd i'r wlad
Nefol.

Deuwn seiniwn bawb *Hosanna*, &c.

Gwilym ap Ioan.
CERDD

CERDD a Gymerwyd o ddammeg y Gwr a
syrthiodd ym mysg Lladron, wrth ymdaith o
Jerusalem i wared i Jerica. Luc 10. 29—36.
iw chanu ar ffarwel Ned Puw.

OH! Dduw glanha 'n Calonau ni, i'lh wir
addoli 'n ddilys,
A rhawn heb aino i'r Sbilo Sant, addissuant foli-
ant felys;
Os hwn yw dydd Gwareddydd da, Jefyfa Goreu ei
Gariad,
A gaed wrth raid Fenidgaid Ion, hoff union amdd-
iffyniad,
Rhawn heddyw 'n Gyhoeddol, wiw ganiad Bly-
geiniol,
O fawt i'r Ior Nefal, wir Seren wawr sriol,
A'n tywys ol yn ol i oleuni;
Diosgwn ein Pechod, trwy buredd ffydd barod,
O lawn-draith deilyngdod, yr Iesu ar Issod,
Sydd hynod Oen Gwiw nod yn Gweini.

2.

Clowch ymddiddanion dyfniol doeth, rhwng Iesu
Gwiw-ddoeth gweddus,
A rhyw gyfreithiwr holwr hy, a Demilia heb allu
ei 'wyllys;
Yr hwn yn chwennych bod ei fro, yn gyfion union
Enwog,
A Dd'wedodd wrth yr Iesu gwiw, a phwy yw afy
Ngbymmydog?
A'r Iesu gan ateb, a thynher ddoethineb,
Twr un-duw tirioneb, ein Pardwn 'n Purdeb,
Nesoldeb ffyddlondeb boff lendifig,
A dd'wedodd trwy nodded, gwiw gynnydd egegoned,
Rhyw ddyn oedd yn myned, yn wrion i wared,
Lle'r aeth i Gaethiwed Mairi Ofid.

3.

O *Jerusalem* ar hyll drem dro, i *Jerico* anghyfion,
 Yr oedd ei daith o rwydda dysg, fe syrthiodd ym
 mysg lladron,
 Ar ol ei ddiosg wrth eu ichwant hwy archollasant
 hwnnw;
 I ffordd yr aent medd geiriau *Ner*, ai ado 'n han-
 ner marw,
 Ar ddamwain yn ddiau rhyw *Offeiriad* a ddeuau,
 Y ffordd lle Gorwedda, y dyn tan ei friwiau,
 Pan welai ni chodai 'n iach adail;
 Dae *Lefiad* ai lasur, heb rufo yno 'n brysur,
 Pan welodd ei ddolur, fe aeth heibio yn ddi ystyr,
 Heb roddi iddo gysur deg wiw-sail.

4.

Ond rhyw *Samariad* wiw-rad waith, ddaeth atto
 ar daith o diaeth-fodd,
 A phan ei gwelodd mewn modd gwael, dwys di-
 rion hael dosturiodd;
 Er maint ei glwy aeth atto, yn glau, trwy fodau
 tra usuddol,
 A rhw'mai archollion dyfnion dwys, y meddyg,
 glwys têg lesol;
 Gan dywallt mo'r haeledd, yn rhain er mwya rhin-
 wedd,
 Olêw a *Gwin* peraidd, dra gwiw-rol *Drugaredd*,
 I'r dyn aethai 'n un-wedd wael annian;
 Er llawn-daith ollyngdod, fe'i c'ododd o'i drallod,
 Yn bureidd iawn barod o'i wiw-ferch a'i osod,
 Ar ei 'Nisail hynod ei hunan.

5.

Fe'i dygai yn gu, i'r *lletty* llawn, Goleu-ddawn ac
 ai'mgleddodd,
 A thranoeth wrth ei fyn'd yw daith o rwydda gwaith
 ê roddodd,
 Ddwyl geiniog i'r *llettywr* dà, ac a ddyweda wrtho,
 ymmer dithai ofal mawr, bob munud awr am
 ano;

Beth

Beth bynnag a draeliau, yn 'chwaneg na chwyna,
 Pan ddelwyd yn ddiau, drachefnac aimheua,
 Mi a'i tala' modd Goleu mewn Gwiw-lwydd;
Gosynnodd yr Iesu, pa un o'r tri hynny,
 Oedd gymmydog mwyn-gu, a gwiw-rwydd i garu,
Y claf a'i waredu o'i wradwydd?

6.

Ac ef a dd'wedodd mewn modi ffraeth, yr hwn
 a wnaeth *drugaredd*,
A'r dyn oedd glafedd dan ei glwy, mo'r hynod er
 mwy rhinwedd
A'r Iesu am hynny a dd'wedai'n glau, does a
 gwna dithai yr un-modd,
Ti a gei Ewyd wyn-fyd wêdl, a diddan hédd
 ddedwydd-fodd;
Yn hollawl deuallwch dwys dirion ystyriwch,
Pwy syrthiodd tan dristwch, a phwy e'r mwy
 heddwch,
A'i c'ododd o'r dryswch di Rasi,
Wrth reol athrawiath, a gwir ddealltwriaeth,
Mae hyn yn ddi 'mheuaeth, naws dirion ystyriaeth,
I bawb sy odda synniaeth ddwys unol.

7.

Adda druan Egwan aei, yn chwerw gaeth garcharus,
A fu mewn gwyn-fyd hyfryd hardd, yn rhodio
 gardd *Parâdwys* ;
Hon oedd y Jerusalem bur, heb ynddi un cur ond
 cariad,
A Jerico oedd fro ddi fri, yn llawn o daerni yw
 durnad ;
A'r lladron twyllodrus, a'i gwnaethai mo'r glwy-
 fus,
Dra angoeth druenus, oedd Diawlaid hudolus,
Trwy foddion afradus a'i rhwydodd ;
A'i ddwys-gerth ddiosciad, yn achos Brawychiad,
Oedd dafrant wedd di-frat, Berfeithrwydd ei
Gariad,
Trwy Demtiad y Gwilliad a Golloedd.

A'i holl archollion dyfnion dwys, o dra di gymmwys
gamwedd,
Oedd ei bochoda'u poenau pwys, yn arw ddwys an-
wiredd;
Yr rhain a'i gwnaeth trwy frad, heb fri, yn war-
thus ddi gynnorthwy,
Ne's iddo fyn'd yn gwbl wan, ynfydwr ansafadwy;
'R offeiriad mae 'n gyhoedd, oedd dynol weithred-
oedd,
Heb allu na nerthoedd, i g'odi'r claf ydoedd,
Tan loesau 'i welioedd wylfus;
A'r Lefiad a'i lafur, heb geisio iddo gyfur,
Hon oedd y Ddeddf gywyr, nad allai mae 'n eglur,
Mo'i g'odi o'r dolur hudolus.

Y gwir Samariad gariad gu, a'i c'oda i fynu yn
fwynedd,
Hwn ydoedd Crist y Bugail da, a gorau ei drwgau-
redd;
A'r bwymiad ei arebollion trwch, oedd Gras, a
beddwrch haeddol,
Twy ail Gysammond wiw-nod wedd, er mawr
anrhydedd rhabol;
Rhyw a'r gwinnielys, yn mriwiau'r dyn o twyfus;
Oedd dyfr a gwaed diliys, a ddeilliodd o ystlys,
Yr Iesu'n gariadus, iawn gredwn;
A'r Anifail mwyn-gu, a'i cariedd i'r lletty,
Oedd dynol gnawd Iesu, a gadd ei ferthyrus;
A'r hwn yn ddi gelu y galwn.

Y Lletty diliys dawnus da,
Tra diddan a dedwyddol;
Oedd Eglwys Crist, vali hyfryd hedd,
Ddwys brudwenth wedd y sprydol;
A'r ddwy genniog enw gawn,
Ef moddion gwiw-ddawn gweddus;

Dau *Deslament i dystio y maen'*,
 Ymadrodd plas a medrus ;
 A'r tirion *Lettywr*, oedd rhyw *Esgengylwr*,
 Neu goeth-wych *Bregetbwr*, yn sicr dda fwccwr ;
 Ymgleddwr diddanwr da ddawnol ;
 A'r gofal mawr hefyd, a archai iddo gym'ryd,
 Oedd arwydd mo'r ddiwyd, dylae fod meddyl fryd,
 Pregeth-wyr y bywyd air bywiol.

11.

Y taliad eilwaith helaeth hawl,
 Addawai o hollaw! allu ;
 Oedd braint ei deyrnas wiw-ras werth,
 Pan ddel i fawr nerth farnu ;
 Ymbarottown mewn bwriad dwys,
 Cyn delo pwys a dialedd ;
 O herwydd pechod hynod haint,
 Sy'n peru cymaint camwedd ;
 'R ym nithnau yn un-wedd, fel *Adda* anweddedd,
 Dan ddu-loes dyn ddialedd, archollion erchyllwedd ;
 Trwy'r *Lladron* hyll egredd ein llygrwyd,
 Gwir ystyr y *Ddammeg*, gu sain-doeth gylsondeg ;
 Pwy roddes y'n wiw-deg, iawn bardwn yn bur-deg,
 Trwy hwn y'n Gwir rwydd-deg waredwyd.

12.

Un Mil saith Gant a thrugain mlwydd,
 A deg yn rhwydd yw rhoddi ;
 Oedd oed yr *Iesu* 'n gu i'n gwydd,
 Yn wiw-deg un mlwydd wedi ;
 Pan roed y *Ddammeg* hon ynghyd,
 A'r Liniau cyd Folianwn ;
 Yr *Iesu* hael o ddi-wael ddawn,
 Yn ddilys iawn addolyn ;
 Duw Cadw dy Eglwys, mewn Galwad mwyn
 gwiw-lwys,
 Yn gorlan gywir-lwys, bur ffyddlon berfseiddlwys,
 Filwrus i'th ddilys addoli ;

A'r Brenbin Sior breiniol, o foddion a fuddol,
 A'i ddeiliad yn dduwio, i thgaru modd gwiwrol,
 Amen, trwy dy radol Fflawerhyd, a'n sain tâ
 Gwilim ap Gruffudd.

CERDD Natalig ein Harglywdd a'n Iachawdwr
Iesu Christ, yn adrodd ychydig ynglych Colled-
 igaeith Dynol Ryw yn *Adda*, a'r prynedigaeth
 trwy *Iesu Christ*; gyd ag ychydig Eglurdeb o'r
 Gwahaniaeth Sydd rhwng y Cyfammod Grâs,
 a'r Cyfammod Gweithredoedd: Iw chanu a'r y
 Mesur a Elwir Sybylldir.

POB perchen Enaid iawnedd, Sy 'n chiwenych
 cael *Trugaredd*,
 A hedd i Ddiwedd Oes;
 Trwy haeddiant *Mab Duw Cyfion*, a'n prynnodd
 a'i waed gwirion,
 Wir Ion a'r Greulon Groes;
 Deffrowch di-hunwch heno, i dalu diolch iddo,
 A Mawli *Sbilo Sant*;
 Gan Synniad yn ddwys union, ei drugareddau
 mawrion,
 Drwy Brynnu 'r blinjion Blant.

2.

Cawn wel'd yr angenrheidrwydd, oedd dyfod
 gwir fab *Dafydd*,
 Gwaredydd rhwydd y'n rhyw;
 Ystyriwn yn ddifrifol, fawr wrthiau *Brenbin Nefol*,
 Yr unig Ddwysfol *Dduw*;
 Yr hwn a'i allu perffaith, yn niwedd y gre'digaeth,
 A wnaeth dda odiath ddyn;
 A'i roi mewn gwir ddedwydd-fyd, y sprydol fywiol
 fywyd,
 A hawddfyd ynddo ei hun.

Gan

3.

Gan ysgrifennu 'r *Gyfraith*, ynghalon y dyn
Perffaith,
 Yn rhwymedigaeth Dwys ;
 Gan addo 'n wiw-deg wedi, os gwnae ufudd-dod
 iddi,
 Cae syw'n y g'leuni glwys ;
 Hwn yw 'r *Cyfammod* cyhoedd, gaeih rediad o'r
 gweithredoedd,
 A wnaeth Duw 'r lluoedd llawn ;
 'R oedd hwn yn holi 'n barod, am berffaith *wiw*
 ufudd-dod,
 I'r gyfraith *wiw*-nod iawn.

4.

Ond Satan a Ddaeth yno, yn rhith y Sarph i hudo,
 Y dyn i syrthio 'n seith ;
 Trwy Ddichell hwn y pechodd, a'r *Gyfraith* a
Drofoddodd,
 Tramgywyddodd yno yn gerth ;
 O waith ei anffyddlonrwydd, fe goltoedd ei *Berffeith*
 rwydd,
 A'i gyflwr dedwydd dâ ;
 A'i had o'i ol yn ebrwydd, oedd enog yn *Drag*
 ywydd,
 O'r blin anedwydd Bla.

5.

Yn ol y cwmp Enbydus, 'r oedd *Eglwys* Duw 'n
 anafus,
 Ac yn druenus draw ;
 Heb obaith am faddeuant, na meddyg yn ei medd-
 iant,
 Ef llwyddiant byth rhag llaw.

Ond

Ond Duw o'i fawr drugaredd, yn rhad o'i wir
 anrhydedd,
 A wnaeth ymgeledd gwych ;
 Trwy anfon ei *Fab* grasol, i godi 'r Edifeirio, ⁶²⁰
 O'u caeth niweidiol nych.

6.

Yr hwn a'i wedd Berffeithlwys, a gymerth ei wir
 Eglwys,
 Yn Briad wir-lwys wen ;
 Ac er ei mwyn o'i wir-fodd, marwolaeth a Ddiodd-
 efodd,
 Fe'i safiodd rhag pob sen ;
 Bodlonodd y *Tud* nefol, am anufudd-dod morwol,
 Yn llwyr Ddigionol gwn ;
 Mae i ninnau orau warant, yn ddi wael iawn
 faddeuant,
 Iw gael trwy haeddiant hwn.

7.

Pan aned *Crist* o *Fair-wen*, fe d'wnnodd y wir seren,
 Yn llawenhau er llwydd ;
 Yr hon yw 'r *'Fengyl* swynedd, sy i'n harwain at
 Dangnafedd,
Duw 'r hedd a'i sanctaidd swydd,
 Cysammod grás ar unwaith, Datguddiwyd i ni'n
 helaeth,
 Trwy ei anedigaeth da ;
 Fe agorodd ddrws trugaredd, awn ato'i gael ym-
 geledd,
 O'n llygredd fe 'n gwellha.

8.

Ystyriwn fod gwahaniaeth, iw gyfrif rhwng y
Gyfraith,
 A'r *'Fengyl* ffaeth ei phryd ; ⁸²⁰
 Yr

Yr oedd yr hên *Gyfammod*, yn gofyn gwir uffff-dod,
Heb bechod yn y byd ;
Cytammod gras os credwch, sy 'n gofyn Edife-
irwch,
Trwy ffydd er heddwch rhad ;
Uffff-dod newydd grasol, er cael llawenydd nefol,
O rodd y dwyfol *Dâd*.

9.

Trwy lawn uffff-dod perffaith, 'roedd bywyd trwy
'r hen *Gyfraith*,
Yn helaeth lan-waith lun ;
'R Efengyl sydd yn warant, y cawn ni fuddiol
seddiant,
Trwy haeddiant *Crist* ei hun ;
Y *Gyfraith* oedd heb ammau, yn dywyll dan
gymylau,
Fal mynydd *Sinai* 'n siwr ;
Mae 'r 'Fengyl i blant dynion, yn oleu megis *Sion*,
A'ch Sant yn dirion *Dwr*.

10.

Trwy 'r *Gyfraith* yr amlygwyd, *Jehosa* fel ei
galwyd,
A'ch sant a guddiwyd gwn ;
'R Efengyl a Ddatguddiodd, yr *Iesu Crist* i'r oesoedd,
Ili a Ddanghosodd hwn ;
Gan fod yn T'wnnu 'n helaeth, wir fodion Etifedd-
ieath,
Yn Berffaith i'r ihai Byw,
Derbynwa hon trwy Burder, a gwiliwn ei cham
arfer,
Rhag haeddu diarter Duw.

*Mil saith-gant Deg a i brugain, yw oedran Crist y
Plygain,
Medd y gwyr Cywrain cu ;
Ymolchwn bawb trwy drislwch, yn Pysannen Edi-
feirwch,
Er cael hyfrydwch Fry ;
Duw Tad trwy haeddiant Iesu, a'n dyco'n fwyn i
fynu,
I'w nefoedd wiw-gu wen ;
With oleu'r Fengyl hyfryd, lle cawn ni sywiol
fywyd,
Bob munud Bawb. Amen.*

Robert Hughes.

CERDD i ofyn llwy bren iw chanu a'r y mesur
a Elwir *Arglwyddes trwy'r coed.*

ER tolwg cydwalad, clau fwriad clyw fi,
Di wegi dy agwedd, wyt weithan yn ddoeth-
edd,
Dy glod a iawn gludir, a danir hyd wynedd ;
Da ddyfais dy ddawn, synwyr llawn sy'n wellhad,
Er gwneuthur anrhydedd, a gwledd yn ein gwlad,
Dy ddoethedd amcanion, swydd enwog sydd union,
I ni yn ddrych, goleu gwych, usudd-wych o fo-
ddion,
Pob dyn eiss mewn braw, os daw ar ddwys daith,
y na'n ddwys yno, pan welo dy waith,
Fod bachgen o gymru, iw rysfeddu mo'r faith.

Am naddu 'n rhinweddol, natturiol wyt ti,
Da lluni dull hynod, Kaelonus eulynod,

Ar

Ar brennau yn gerfiadau, rhyw fodau 'n rhyfeddod,
 Ped f'asau dy hynt, yn y byd gynt yn bod,
 Yn nyddiau 'r *Pigmaelion*, tra glewion trwy glod,
 Ni b'asant ond ffyliad a'u dyll megis deilliad,
 Wrth ganfod gwaith, moddus maith, di dol-waith
 cydwalad;

Er maint oedd eu clod, gwn yn bod gan y byd,
 Nid oedd eu cyvrein-waith, a'u hardd-waith o hyd,
 Wrth dy waith doethedl, ond gwagedd ei gyd.

3.

Ni ddichon fy 'madrodd, iawn adrodd a wnei,
 O wrthieu di warthus, mewn cynnydd amcanus,
 Yn gywrain waith celfydd, er deunudd daionus;
 Am un gorchwyl gwych, maith ddrych yma a thraw,
 Etholaist o'th hael-waith, da lyfn-waith dy law,
 A hwn trwy wêdd hynod, rhyw foddy 'n rhy-
 feddod,

A'm gyrrodd i, brynta bri, heb ochel i bechod,
 'Rwy 'n chwennych tan nenn, lwy brenn, haela bri,
 I'm meddiant wr moddol, o'th dawnol waith di,
 Bydd gorches t o'r gorchwyl, gain anwyl gan i.

4.

Os hapia i ti gofio am lunio imi lwy,
 Profadwy prif odiaeth, gu raenus gyvrein-waith,
 A'i chael yn dra chelfydd, o'th ddedwydd ddi-
 wid-waith;

Llunia hi yn hardd, i'r bardd fwrw iw big,
 Bob peth a fo addas, da ddyfais di ddig,
 Gweithia hi 'n gywyr, llwy wiw-glws ddyll eglur,
 Deg raen di grych gerfiad gwych, a drych i'r edry-
 chwyr,

A'i phen yn un hafn, hwylus gafn led y geg,
 A llon-wych droed llunia'dd fawr rinwedd ddi-
 freg,

I borthi gwep erthyl, 'r wy 'n disgwyl yn deg.

I'r

5.

I'w goffa pan gaffwy, sy llwy yn sy llaw,
 Mo'r hylaw mi hwylia, i dirroedd y dehe;
 Ac ar eu cawl erbyn, yn cydym gosoda;
 Pan elw i wlad Mon, dyrys don dros y dwr,
 Mi lyngca eu holl frwchau, a'u succan yn siwr,
 Fe dderfydd mawd Arfon, goed moreu uw'd Meirion,
 Mi al yn ddiol os deil sy mol, rhyseddol o foddio,
 A siawns nad o' n dew, rho' n lew yn'r hen
 lynn,

Hig oes i gydwallad da Lynniad, di senn,
 I manna poed iechyd llon brysi a'm Hwybrann.

D I W E D D

